

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

**Daňová optimalizace a daňové úniky v oblasti
přímých daní v České republice**

**Tax avoidance and tax evasion in the field of
direct taxes in the Czech Republic**

Bc. Eliška Skybová

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Daňová optimalizace a daňové úniky v oblasti přímých daní v České republice“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24. 4. 2022

v. r. Eliška Skybová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph.D. za její čas, cenné rady, připomínky, ochotu a vstřícnost, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala. Dále bych ráda poděkovala i panu Mgr. Vladimírovi Mazurkovičovi za konzultace v oblasti trestního práva. V neposlední řadě děkuji i své rodině za podporu během celého studia.

Obsah

Úvod.....	6
Cíl a metodika práce	7
1 Daňový systém v České republice	8
1.1 Daňová soustava České republiky	8
2 Přímé daně	11
2.1 Daň z příjmů fyzických osob	11
2.2 Daň z příjmů právnických osob	15
2.3 Daň z nemovitých věcí.....	17
2.4 Silniční daň.....	19
3 Optimalizace daňové povinnosti	20
3.1 Nezdánitelné části základu daně	20
3.2 Daňová ztráta	22
3.3 Slevy na dani	24
3.4 Daňová zvýhodnění.....	27
3.5 Daňově uznatelné náklady	28
3.6 Spolupracující osoby	40
4 Daňové úniky	42
4.1 Švarcsystém.....	42
4.2 Fiktivní daňové doklady.....	46
4.3 Neplatná výše mzdy zaměstnanců	47
4.4 Osobní spotřeba na účet právnické osoby	47
4.5 Spojené osoby	49
5 Daňový únik jako trestný čin	51
5.1 Skutková podstata daňových trestných činů	51
5.2 Jednotlivé druhy daňových trestných činů	54
5.3 Účinná lítost	56
6 Optimalizace vs. daňový únik	58

6.1	Švarcystém	58
6.2	Spojené osoby	63
7	Daňové ráje	68
7.1	Kypr.....	69
7.2	Lucembursko.....	69
7.3	Švýcarsko	70
7.4	Zhodnocení.....	71
	Závěr.....	73
	Seznam použitých zdrojů	75
	Seznam tabulek.....	79
	Seznam obrázků	80
	Seznam použitých zkratek a značek	81
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Je více než zřejmé, že každá fyzická i právnická osoba chce snížit svou daňovou povinnost na minimum. Výborným nástrojem je právě daňová optimalizace. Úmyslně či neúmyslně však může daňová optimalizace sklouznout k daňovým únikům, a může se tak stát i trestným činem. Mezi legální optimalizací a daňovým únikem je velmi tenká hranice. Veškeré okolnosti těchto případů jsou velmi důležité, jelikož i sebemenší detail může být pro kontrolu finanční správy či rozhodování soudu klíčový.

Tato diplomová práce je zaměřena na daň z příjmů fyzických a právnických osob, její optimalizaci a možné daňové úniky.

V první kapitole práce je představen daňový systém České republiky včetně jednotlivých daní a jejich funkcí. V druhé kapitole je pozornost věnována přímým daním. U všech daní jsou charakterizovány základní daňové náležitosti.

Třetí kapitola se zabývá optimalizací daňové povinnosti. Rozsah této diplomové práce neumožňuje detailně charakterizovat všechny možné druhy daňové optimalizace, a tak autorka vybrala ty nejčastěji používané, jako jsou například využití nezdanitelné části základu daně, uplatnění daňové ztráty, slevy na dani a daňová zvýhodnění nebo daňově uznatelné náklady.

Čtvrtá kapitola je věnována daňovým únikům. Značná část této kapitoly se zabývá tzv. švarcsystémem, jelikož je v České republice hojně využíván a je zdrojem značných úniků na daních z příjmů. V kapitole je prostor věnován též outsourcingu.

V páté kapitole je na daňové úniky nahlíženo jako na trestné činy a součástí jsou právní definice a úpravy z trestního práva daňového. Kapitola obsahuje jednotlivé druhy daňových úniků od zkrácení daně až po nesplnění daňové povinnosti včetně účinné lítosti.

Šestá kapitola poukazuje na opravdu tenkou hranici mezi legálním provedením daňové optimalizace a daňovým únikem, jakožto trestným činem. Kapitola pracuje s jednotlivými rozsudky Nejvyššího správního soudu.

Sedmá kapitola představuje problematiku daňových rájů, které jsou častým pojmem spojeným s daňovými úniky do zahraničí.

V závěru práce jsou shrnuty zjištěné poznatky a představeny možné postoje k řešení dané problematiky.

Cíl a metodika práce

Cílem diplomové práce je vyhodnocení možnosti vhodné daňové optimalizace a vybraných příkladů daňových judikátů týkajících se daňových úniků v kontextu daně z příjmů.

Pro naplnění výše zmiňovaného cíle byly zvoleny tyto dílčí postupy zpracování:

1. provedení literární rešerše a deskripce k problematice daňové optimalizace a daňových podvodů s důrazem na daň příjmů fyzických a právnických osob;
2. analýza daňových úniků za pomoci judikatur ČR;
3. analýza vybraných daňových rájů pohledem daňové praxe;
4. shrnutí řešené problematiky a formulace možných postojů k řešení dané problematiky.

Zpracování teoretických východisek je provedeno za pomoci metody literární rešerše a deskripce. Obsahem tohoto dílčího bodu je popis teoretické základny, která je nezbytná k orientaci v daňové problematice, zejména představení daňového systému České republiky a charakteristika jednotlivých přímých daní. Dále jsou uvedeny možnosti daňové optimalizace v oblasti přímých daní.

Analýza daňových judikatur ČR je zaměřena na judikatury týkající se daňových úniků na dani z příjmů. Každá z vybraných judikatur je diskutována autorkou a je stanoven vlastní pohled na řešení daného případu.

Po analýze judikatur týkajících se daňových úniků a jejich hodnocení následuje analýza vybraných daňových rájů pohledem daňové praxe.

Práce je uzavřena syntézou zjištěných poznatků.

V diplomové práci je čerpáno zejména z odborné literatury, z českých zákonů – zejména zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, z judikatury a z internetových zdrojů. Seznam použitých zdrojů je uveden na konci této diplomové práce.

1 Daňový systém v České republice

Daň je definována jako „povinná, zákonem uložená platba do veřejného rozpočtu, která je neúčelová, neekvivalentní, nenávratná, a která se pravidelně opakuje.“ (Klimešová, 2018, s. 12). Daně jsou zpravidla příjmem státního rozpočtu a představují transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru. Jeden ze základních znaků daní je, že skutečně odvedená daň nezakládá jejímu poplatníkovi nárok na žádné plnění ze strany státu (Široký, 2016).

Daňový systém se skládá nejen ze samotných daní, ale dále „zahrnuje i právně, organizačně a technicky konstituovaný systém institucí, které zabezpečují správu daní, jejich vyměřování, vymáhání a kontrolu, a rovněž systém nástrojů, metod a pracovních postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům“ (Široký a kol., 2008, s. 10).

1.1 Daňová soustava České republiky

Daňová soustava obsahuje všechny daně, které jsou v daném státě v určitém čase vybírány. Jedná se o daně, které jsou upravené v daňových zákonech. V článku 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod je stanoveno, že daň lze ukládat jen na základě zákona. V daňové soustavě jsou rozlišeny hmotněprávní předpisy a procesněprávní předpisy. Hmotněprávní předpisy jsou takové, které upravují jednotlivé daně např. zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen „ZDP“ nebo „zákon o daních z příjmů“). Procesněprávní předpisy upravují postupy při daňovém řízení např. zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád (Klimešová, 2018; Zákon č. 280/2009 Sb.).

V České republice dochází ke zdanění spotřeby, příjmu a majetku (Vančurová a kol., 2020).

Dle Ministerstva financí (2020) je v současné době daňová soustava České republiky tvořena následujícími daněmi, poplatky a jinými obdobnými plněními:

- ❖ daň z příjmů
 - daň z příjmů fyzických osob
 - daň z příjmů právnických osob
- ❖ daň z přidané hodnoty
- ❖ spotřební daně

- ❖ energetické daně
- ❖ daň z nemovitých věcí
- ❖ daň silniční
- ❖ daň z hazardních her
- ❖ správní poplatky
- ❖ soudní poplatky
- ❖ místní poplatky
- ❖ cla
- ❖ veřejné pojistné
 - pojistné na sociální zabezpečení
 - pojistné na zdravotní zabezpečení
- ❖ další peněžitá plnění obdobná daním a poplatkům.

Daně v České republice plní 5 základních funkcí, a to fiskální, alokační, redistribuční, stabilizační a stimulační.

Základní funkcí daní je funkce **fiskální**, kdy cílem daní je získat finanční prostředky do veřejných rozpočtů za účelem financování veřejných statků. Tato funkce je nejstarší, jelikož s tímto cílem daně vznikly (Klimešová, 2018).

Alokační funkce je uplatňována v případech, kdy tržní mechanismy nejsou schopny zajistit efektivnost v alokaci zdrojů. Daně v tomto případě slouží k nahrazení nedostatku a zajišťují umístění veřejných prostředků tam, kde by se při běžné tržní alokaci nedostaly. Jestliže selže část trhu a je nutná zvláštní podpora, jsou státem umístěny potřebné prostředky (Klimešová, 2018; Vančurová a kol., 2020)

Redistribuční funkce daní zmírňuje rozdíly v důchodech občanů státu. Daně se vybírají ve větší míře od bohatších obyvatel a chudší obyvatelé obdrží transferové platby od státu.

Stabilizační funkce daní zmírňuje dopady výkyvů ekonomického cyklu. V období konjunktury daně odčerpávají do veřejných rozpočtů více, jelikož důchody i spotřeba rychle rostou a je vytvářena rezerva na horší časy. V období stagnace pomáhají daně nastartovat ekonomiku. Využití stabilizační funkce je však podmíněno politickou situací. Dnešní politici stále navyšují vládní výdaje (zvyšování důchodů a sociálních dávek) s vidinou získání nových voličů a žádné rezervy pro horší časy netvoří (Vančurová a kol., 2020).

Stimulační funkce pomáhá usměrňovat chování daňových subjektů. Stát využívá stimulaci pozitivní a negativní. Mezi pozitivní stimulaci patří zejména daňové prázdny, kdy jsou sníženy daně konkrétnímu subjektu za předpokladu, že splní určité podmínky např. vytvoření nových pracovních míst. Negativní stimulace je taková, kdy stát navyšuje zdanění nežádoucích statků s cílem odradit spotřebitele od jejich spotřeby. Typickými nežádoucími statky jsou cigarety a alkohol (Vančurová a kol., 2020).

Daně jsou děleny dle mnoha hledisek, nejčastější dělení daní je však na **přímé** a **nepřímé** daně. Přímé daně budou podrobněji představeny v další části této diplomové práce. Nepřímé daně jsou často označovány jako spotřební daně, jelikož ke zdanění dochází až v momentě spotřeby. Daň je obsažena v ceně zboží či služeb a nejčastěji ji zaplatí spotřebitel, za kterého ji odvede prodávající určenému správci daně. Nepřímé daně jsou neadresné a jsou vyměřeny pro všechny ve stejné výši (Široký, 2018).

Dále jsou nepřímé daně děleny na všeobecné a selektivní daně. Všeobecné (univerzální) daně se vztahují na veškeré zboží a služby, pouze s výjimkou těch, co jsou vysloveně osvobozeny. V České republice je nepřímou všeobecnou daní daň z přidané hodnoty. Selektivní daně se vztahují pouze na zboží a služby, které jsou výslovně vyjmenované. V České republice jsou selektivní daně např. daně spotřební a daně energetické (Vančurová a kol., 2020).

2 Přímé daně

Přímé daně zdaňují příjem nebo majetek poplatníka, který je zároveň plátcem daně. Přímé daně jsou adresné a odvíjejí se od důchodové a majetkové situace poplatníka. Poplatník se přímé dani nemůže vyhnout a ani daňovou povinnost nemůže přenést na jiné ekonomické subjekty. Přímé daně jsou dále děleny na **důchodové** a **majetkové**. U důchodových daní dochází ke zdanění důchodu (příjmu) subjektů. Mezi důchodové přímé daně patří daň z příjmů fyzických a právnických osob. U majetkových daní dochází ke zdanění majetku a patří mezi ně daň z nemovitých věcí a silniční daň. V minulosti patřily do této kategorie i daň dědická a darovací, obě byly ale v roce 2014 zrušeny a dary a dědictví se staly součástí daně z příjmů jako bezúplatné příjmy.

V září 2020 došlo na základě účinnosti zákona č. 386/2020 Sb. ke zrušení zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí a daň z nabytí nemovitých věcí byla ke dni 26. září 2020 zrušena (Finanční správa, 2020).

2.1 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je univerzální daň, které podléhají veškeré příjmy jednotlivců. Daň zohledňuje sociální postavení poplatníků a redistribuuje důchody od osob s vyššími příjmy k osobám s nižšími příjmy. Konstruování daně je velmi komplikované a využívá se několik prvků, jako např. osvobození od daně, odečitatelné položky, slevy na dani apod. Zdaňovacím obdobím je vždy kalendářní rok. Za zaměstnance, kteří mají pouze jednoho zaměstnavatele, řeší odvod daní zaměstnavatel a příslušnou částku jim každý měsíc strhává ze mzdy v podobě zálohy na dani. Jednou ročně je poté provedeno roční zúčtování záloh daně. V případě, že je poplatník zaměstnán u více zaměstnavatelů v rámci zdaňovacího období (souběžně), je poplatník povinen podat daňové přiznání (Pelc & Pelech, 2020).

Problematika daně z příjmů fyzických osob je značně rozsáhlá a není možné ji v této diplomové práci rozebrat detailně. V dalších kapitolách budou vysvětleny jednotlivé části daně a bude přiblížen postup jejího konstruování.

2.1.1 Poplatníci

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob jsou všechny fyzické osoby, které dosáhli ve zdaňovacím období příjmů. Dále jsou rozděleny na **daňové rezidenty** a **daňové**

nerezidenty. Daňovým rezidentem je taková fyzická osoba, která má na území České republiky trvalé bydliště anebo se osoba obvykle zdržuje na území České republiky, tj. pobývala na území České republiky alespoň 183 dní. Daňovému rezidentovi podléhají dani z příjmů jak příjmy z České republiky, ale i ze zahraničí. Daňový nerezident nemá v České republice bydliště, a ani se zde obvykle nezdržoval. Daňový nerezident má omezenou daňovou povinnost a dani z příjmů podléhají pouze příjmy ze zdrojů na území České republiky (Vančurová a kol., 2020).

2.1.2 Předmět daně

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou veškeré příjmy fyzických osob. Jedná se o peněžní a nepeněžní příjmy, které zvyšují majetek poplatníka. Mnoho příjmů, které nejsou předmětem daně, je od daně osvobozeno. Osvobození se týká více než 60 druhů příjmů a je upraveno v § 4 zákona č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů. Mezi nejdůležitější ze skupiny patří zajisté důchody, sociální transfery, náhrady škody a pojistná plnění, výhry. V roce 2014 po zrušení daně dědické a darovací byly mezi osvobozené příjmy zařazena i tato bezúplatná plnění. Příjmy, které jsou předmětem daně a nejsou od ní nijak osvobozeny, jsou nazývány zdaňovanými příjmy (Vančurová a kol., 2020).

2.1.3 Základ daně

Základ daně se skládá z 5 dílčích základů daně (DZD), kdy má každý z dílčích základů odlišnou využitelnost. Každý z dílčích základů je upraven samostatným paragrafem v zákoně o daních z příjmů, a to následovně:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- příjmy z nájmu (§ 9),
- ostatní příjmy (§ 10).

Příjmy ze závislé a samostatné činnosti jsou příjmy soustavné. Zbylé kategorie zahrnují příjmy z majetku poplatníka.

Příjmy ze závislé činnosti (§ 6)

Dílčí základ daně příjmů ze závislé činnosti zdaňuje mzdy a platy, a tak se týká největšího počtu poplatníků. Od 1. ledna 2021 se tento dílčí základ daně vypočítává pouze z hrubé mzdy, a nikoliv ze superhrubé, jako tomu bylo od roku 2008. Superhrubá mzda představovala hrubou mzdu rozšířenou o povinná pojištění, které za každého zaměstnance hradil zaměstnavatel. Mezi vyňaté příjmy patří např. cestovní náhrady, zaměstnavatelem poskytnuté pracovní a ochranné pomůcky, pracovní oděvy apod.

Příjmy ze samostatné činnosti (§ 7)

Výpočet dílčího základu daně z příjmů ze samostatné činnosti je pro poplatníky velkorysý. Dle pravidel pro uznávání výdajů je možné uplatit výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmu podobně, jako je tomu u daně z příjmů právnických osob. Poplatník může využít uplatnění prokazatelných (skutečných) výdajů nebo tzv. paušálních výdajů. Paušální výdaje jsou pro různé druhy samostatné činnosti stanoveny určitým % z příjmů a jsou upraveny v § 7 odst. 7 ZDP a je stanovena jejich maximální výše.

Příjmy z kapitálového majetku (§ 8)

Dílčí základ daně z příjmů z kapitálového majetku zdaňuje příjmy z držby finančního majetku, jako např. úroky z vkladů na účtech, přijaté úroky z poskytnutých úvěrů a zápůjček apod. V rámci příjmů z kapitálového majetku není dovoleno uplatnit žádné výdaje. Výsledek dílčího základu daně z kapitálového majetku nemůže nabývat záporných hodnot.

Příjmy z nájmu (§ 9)

Příjmy z nájmu je možné snížit o výdaje, a to buďto prokazatelné (skutečné) nebo paušální ve výši 30 % z příjmů.

Po odečtení uznaných výdajů je možné, že rozdíl mezi příjmy a výdaji bude záporný. Tento výsledek je označován jako daňová ztráta a je v rámci § 7 a 9 povolen.

Ostatní příjmy (§ 10)

Dílčí základ daně z ostatních příjmů zdaňuje veškeré příjmy, které nebyly zachyceny v předchozích DZD. Mezi ostatní příjmy patří i příležitostné příjmy, a to z nájmu hmotných movitých věcí, z činnosti nebo příjmy ze zemědělské výroby. Jestliže součet

všech příležitostných příjmů nepřesáhne 30 000 Kč, jsou od daně osvobozeny. Po zrušení daně darovací a dědické se do DZD ostatní příjmy zahrnují rovněž i bezúplatná plnění, která jsou u fyzických osob často od daně osvobozena. Jedná se zejména o bezúplatná plnění nabytá dědictvím nebo odkazem, nabytá darem od příbuzných v přímé linii a příležitostná bezúplatná plnění do 15 000 Kč. Příjmy lze snížit o prokázané výdaje nutné na dosažení příjmů. Do ostatních příjmů patří i platby z veřejného rozpočtu, jako jsou důchody a sociální dávky. Adresné sociální dávky a podpory jsou od daně z příjmů osvobozeny a důchody jsou osvobozeny jen částečně.

Daňová ztráta

Daňová ztráta je upravena § 38n odst. 1 zákona o daních z příjmů a je možné si o její výši snížit základ daně v příštích letech. Kvůli rozdílnosti pravidel u každého dílčího základu daně, dále jen DZD, nelze aplikovat jednotný postup v případě daňové ztráty. Daňové ztráty lze docílit u DZD ze samostatné činnosti (§ 7) a DZD z nájmu (§ 9) a je možné ztrátu také uplatnit. U DZD z kapitálového majetku (§ 8) a DZD ostatní příjmy (§ 10) nelze daňové ztráty docílit, je ale možné základ daně snížit o daňovou ztrátu, která vznikla u DZD ze samostatné činnosti (§ 7) a DZD z nájmu (§ 9). U DZD ze závislé činnosti (§ 6) nelze docílit daňové ztráty a ani není možné tento DZD snížit o daňovou ztrátu vzniklou u jiných DZD (Děrgel, 2018).

2.1.4 Výpočet daně

Od zjištěného základu daně je možné odečíst odečitatelné položky, známe jako nezdanitelné části základu daně. Upravuje je § 15 zákona o daních z příjmů a patří mezi ně např. úroky z úvěrů na bytové potřeby, zaplacené pojistné na životní pojištění, bezúplatná plnění na veřejně prospěšné účely atd.

Po sečtení všech dílčích daňových základů vznikne základ daně z příjmů, ze kterého je vypočtena výsledná daňová povinnost. Základní daňová sazba je lineární, a to 15 %. V roce 2021 bylo zrušeno solidární zvýšení daně, které bylo uplatňováno na příjem ze závislé činnosti a na základ daně ze samostatné činnosti. Nahradila ho však progresivní sazba, které podléhají veškeré druhy příjmů, a je ve výši 23 %. Zvýšená sazba se však neaplikuje na celý základ daně, ale jen na část základu daně, který je nad stanovený limit 48násobku průměrné mzdy (Business Info, 2022).

Vypočtená daňová povinnost je snížena o slevy na dani z příjmů fyzických osob a daňová zvýhodnění. Problematika slev na dani bude blíže popsána v následujících kapitolách této diplomové práce.

2.1.5 Daňové přiznání a roční zúčtování daňových záloh

Daňové přiznání musí dle § 38g ZDP podat každý, jehož roční zdanitelné příjmy (vyjma osvobozených) přesáhly 15 000 Kč, nebo ten, kdo vykazuje daňovou ztrátu. Daňové přiznání musí podat i zaměstnanci, kteří pobírají současně mzdu od dvou nebo více zaměstnavatelů (Pelc & Pelech, 2020; Rindová & Rohlíková, 2022; Vančurová a kol., 2020).

Poplatníci, kteří mají pouze příjmy ze závislé činnosti od jednoho zaměstnavatele nebo od více zaměstnavatelů postupně, mohou, ale nemusí, žádat o provedení ročního zúčtování daňových záloh a daňového zvýhodnění. Roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění provádí poslední zaměstnavatel. Doplatek z ročního zúčtování obdrží zaměstnanec v případě, že je vyšší než 50 Kč, a to nejpozději v průběhu dubna při výplatě březnové mzdy (Rindová & Rohlíková, 2022).

Daňové přiznání se podává nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období nebo do 6 měsíců, v případě zpracování DP daňovým poradcem. K daňovému přiznání doloží poplatník Potvrzení zaměstnavatele o zdanitelných příjmech ze závislé činnosti, o sražených zálohách na daň a daňovém zvýhodnění (Pelc & Pelech, 2020).

V daňovém přiznání se započtou uhrazené zálohy se skutečnou daní a výsledkem je přeplatek nebo nedoplatek na dani.

2.2 Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob je univerzální daň, které podléhají všechny právnické osoby. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, hospodářský rok, období od rozhodného dne fúze nebo rozdělení obchodní korporace nebo účetní období, pokud je delší než 12 po sobě jdoucích měsíců (Macháček, 2019a). Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem (Zákon č. 586/1992 Sb.).

2.2.1 Poplatníci

Poplatníky daně z příjmů právnických osob v České republice jsou všechny právnické osoby. Právnické osoby jsou rozděleny do kategorií dle sídla podnikání na **daňové rezidenty** a **daňové nerezidenty**. Daňovými rezidenty jsou společnosti, které mají na území České republiky své sídlo podnikání a jejich daňová povinnost je neomezená. Daňovými nerezidenty jsou společnosti sídlící v zahraničí a jejich daňová povinnost je omezena pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky. Za příjmy ze zdrojů v České republice jsou považovány i příjmy daňových nerezidentů získané prostřednictvím **stále provozovny**. Stálá provozovna je trvalé místo na území České republiky k výkonu činnosti daňového nerezidenta, např. dílna, kancelář nebo staveniště (Zákon č. 586/1992 Sb.).

2.2.2 Základ daně

Základem daně je hodnota příjmů, která ve zdaňovacím období převyšuje výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Pro zjištění základu daně se využívá výsledek hospodaření účetní jednotky, který je před zdaněním a je zjistitelný z účetnictví. Účetní jednotky, které účetnictví nevedou, zjistí svůj základ daně z rozdílu mezi příjmy a výdaji. Výsledkem může být zisk nebo ztráta. Výsledek hospodaření je nutné upravit o příjmy, které nejsou předmětem daně nebo jsou od ní osvobozené, a dále o položky snižující či zvyšující výsledek hospodaření.

+ Položky zvyšující účetní výsledek hospodaření:

- částky neoprávněně zkracující příjmy,
- účetní náklady, které nejsou daňově uznatelné,
- rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy,
- sociální a zdravotní pojištění za zaměstnance neuhrazené ve lhůtě,

- Položky snižující účetní výsledek hospodaření:

- osvobozené příjmy,
- rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy,
- rozdíl mezi účetními a daňovými zůstatkovými cenami,
- příjmy nezahrnované do základu daně,

= **Základ daně**

Od vypočteného základu daně je možné dále odečíst tzv. odčitatelné položky upravené v § 34 zákona o daních z příjmů a položky snižující základ daně dle § 20 zákona o daních z příjmů.

2.2.3 Výpočet daně

Ze zjištěného základu daně je daň vypočtena prostřednictvím daňové sazby, která je pro rok 2021 stanovena na 19 %. Výslednou daňovou povinnost lze snížit o slevy na dani upravené v § 35 zákona o daních z příjmů. Jedná se o slevy na zaměstnance se zdravotním postižením, které mají za cíl podpořit zaměstnavatele v zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Slevy jsou absolutní ve výši 18 000 Kč na jednoho zaměstnance se zdravotním postižením. V případě zaměstnance s těžším zdravotním postižením je sleva 60 000 Kč.

2.2.4 Daňové přiznání

Daň a její výpočet uvádí poplatník v daňovém přiznání do 3 měsíců po skončení zdaňovacího období. Právnícké osoby, které mají povinnost provádět audit nebo jejich daňové přiznání zpracovává daňový poradce, podávají daňová přiznání do 6 měsíců po skončení zdaňovacího období. Poplatník je povinen hradit finančnímu úřadu zálohy na daň z příjmů, které jsou vyměřeny na základě poslední známé daňové povinnosti. Výše daně, kterou bude muset poplatník zaplatit, je snížena o již uhrazené zálohy za příslušné zdaňovací období.

2.3 Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí je upravena zákonem č.338/1992 Sb. a tvoří ji daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek. Oproti jiným daním má daň z nemovitých věcí řadu odlišností. První odlišností je, že se tato daň platí dopředu a je stanovena k počátku zdaňovacího období. Změny, které nastanou v průběhu zdaňovacího období, se ve výpočtu daně projeví až v dalším zdaňovacím období. Druhou odlišností je, že poplatník daňové přiznání podává pouze, kdy mu povinnost platit daň nově vznikne nebo dojde ke změně v okolnostech, které jsou rozhodné pro vyměření daně. Platba daně je splatná ke konci ledna příslušného roku. V případě, že výše daně přesáhne 5 000 Kč, je možné platbu rozdělit na dvě splátky (Finanční správa, 2022b).

Poplatníkem daně z nemovitých věcí je většinou vlastník pozemku či zdanitelné stavby nebo jednotky. U pozemku, který je zatížený právem stavby, je poplatníkem stavebník. V případě, že má nemovitost více než jednoho vlastníka, jsou poplatníky daně všichni spoluvlastníci nemovité věci, nebo jednotliví spoluvlastníci samostatně a daňové příznání podávají za svůj majetkový podíl (Vančurová a kol., 2020).

2.3.1 Daň z pozemků

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky ležící na území České republiky, které jsou evidované v katastru nemovitostí. Základem pro výpočet daně z pozemků je vždy jejich výměra vynásobená průměrnou cenou pozemku. Stavba, která se nachází na pozemku, bude od výměry odečtena. Výměra se násobí relativní a pevnou sazbou daně dle základu daně. Stavební pozemek je jako jediný základ daně násoben koeficientem podle velikosti obce. Koeficienty jsou stanoveny zákonem, ale obec může obecně závaznou vyhláškou koeficient zvýšit o 1 kategorii nebo snížit o 1 až 3 kategorie. Všechny druhy pozemků se násobí místním koeficientem, který obec stanovuje obecně závaznou vyhláškou v rozmezí 1,1 až 5 (Zákon č. 338/1992 Sb.).

2.3.2 Daň ze staveb a jednotek

Předmětem daně ze staveb a jednotek jsou dokončené nebo užívané stavby, jednotky a budovy nacházející se na území České republiky. Zdanitelná stavba, v níž se nachází zdanitelná jednotka, není předmětem daně. Mezi zdanitelné jednotky patří byt, nebytový prostor a soubor bytů nebo nebytových prostor. Základem daně je u staveb a budov zjištěná výměra zastavěné plochy nadzemní části stavby v metrech čtverečních. Počet podlaží není odražen v základu daně, ale je zobrazen v sazbě daně, kdy se s každým nadzemním podlažím sazba daně zvyšuje. Základem daně u jednotky je upravená podlahová plocha, což je výměra plochy vynásobená určeným koeficientem, který vyjadřuje podíl vlastníka jednotky na společných částech domu. Sazby daně jsou rozděleny do kategorií dle účelu využití stavby nebo jednotky. Mezi kategorie patří např. bydlení, rodinná rekreace, garáž nebo podnikání (Zákon č. 338/1992 Sb.).

2.4 Silniční daň

Silniční daň je upravena zákonem č. 16/1993 Sb. a je zaměřena na silniční motorová vozidla, která jsou využívána pro podnikání. Poplatníkem daně je **fyzičná** nebo **právnícká osoba**, která je zapsána jako provozovatel vozidla v technickém průkazu vozidla, dále **zaměstnavatel** vyplácející zaměstnanci cestovní náhrady za použití osobního automobilu a **organizační složka osoby se sídlem v zahraničí**. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla s nejvyšší povolenou hmotností nad 3,5 tuny. Vozidla s nejvyšší povolenou hmotností do 3,5 tuny jsou předmětem daně, jestliže jsou používána k činnosti osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Pro právnícké osoby jsou předmětem daně každá registrovaná vozidla. Předmětem daně nejsou speciální vozidla, která mají primární funkci pracovní a po pozemní komunikaci se příliš nepohybují, např. traktory a pracovní stroje (Zákon č. 16/1993 Sb.)

Základem daně u osobních automobilů je zdvihový objem motoru vyjádřený v cm³. U ostatních vozidel je základem daně největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav u návěsů. Sazby daně jsou vyjádřeny v roční výši absolutně v korunách dle údajů uvedených v technických dokladech k vozidlu.

Poplatník je povinen hradit pravidelné zálohy na daň, které jsou celkem 4 ročně. Splatnost záloh je stanovena do 15. dubna, 15. července, 15. října a 15. prosince příslušného roku. Daňové přiznání podává poplatník nejpozději do 31. ledna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období (Finanční správa, 2022a).

3 Optimalizace daňové povinnosti

Daňová optimalizace je legální cestou, která umožňuje snížit daňovou povinnost bez porušení zákona. Poplatníci se snaží co nejvíce minimalizovat daňovou povinnost, v některých případech jsou ale již za hranicí zákona. Mezi legální daňovou optimalizací (tax avoidance) a daňovým únikem (tax evasion) je velmi tenká hranice. *Tax avoidance* je legální činnost, která snižuje daňovou povinnost. Využívají se všechny zákonné ustanovení, výjimky, úlevy, ale i mezery v daňových zákonech. *Tax evasion* je oproti tomu činnost nelegální, za kterou může být poplatník postižen. Postih se odvíjí od rozsahu zkrácení daně a také zda byl prokázán úmysl. Daňový únik může být neúmyslný, úmyslný v menším rozsahu nebo daňový únik, který je kvalifikovaný jako trestný čin (Široký, 2008; Klimešová, 2018).

Některé země nabízejí poplatníkům výhodnější podmínky zdanění, což způsobuje vznik tzv. **daňových rájů**. Společnosti zdaňují svoje zisky právě v zemích s nízkými daněmi, a takové jednání nemusí být vždy legální.

3.1 Nezdánitelné části základu daně

Dle Dvořákové (2018) jsou nezdanitelné části základu daně jedním ze základních nástrojů daňové optimalizace daně z příjmů fyzických osob, která je provedena legální cestou. Základ daně se sníží odečtením nezdanitelných částí základu daně, které specifikuje §15 ZDP. Mezi jednotlivé části patří následující:

- bezúplatná plnění,
- úroky z hypotečního úvěru a stavebního spoření,
- pojistné na soukromé životní pojištění,
- pojistné na penzijní připojištění,
- členské odborové příspěvky,
- příspěvek na úhradu dalšího vzdělávání.

Jednotlivé nezdanitelné části daně doloží poplatník k daňovému přiznání nebo je zahrne do ročního zúčtování daně.

3.1.1 Bezúplatná plnění

Poplatník si může odečíst od základu daně dary a bezúplatná plnění obcím, krajům, právnickým osobám nebo organizačním složkám státu, která jsou určena na vědu,

vzdělávání, vývoj, kulturu, školství atd. Hodnota bezúplatného plnění musí být ve výši 2 % ze základu daně nebo alespoň 1 000 Kč. Od základu daně lze však nejvýše odečíst 15 % - to neplatí pro zdaňovací období kalendářních let 2020 a 2021, za která lze v úhrnu odečíst vždy nejvýše 30 % základu daně. Do bezúplatných plnění patří i darování krve, kdy jeden odběr krve nebo jejích složek je oceněn na 3 000 Kč. Odběr orgánu je oceněn na 20 000 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb.; Hnátek, 2022a).

3.1.2 Úroky z hypotečního úvěru a stavebního spoření

Poplatník si může odečíst od základu daně úroky z hypotečního úvěru a stavebního spoření pouze v případě, kdy splní zákonné podmínky, a to, pokud je úvěr poskytnut pro bytovou potřebu poplatníka nebo jeho blízkých příbuzných. Podle § 15 odst. 3 není podmínka bytové potřeby splněna v případě výstavby nemovitosti v rámci podnikatelské činnosti či za účelem pronájmu. Dále je nutné, aby byl poplatník účastníkem úvěru. Pro bytové potřeby obstarané před 1. 1. 2021 byl odpočet možný až do výše 300 000 Kč. Od roku 2021 je odpočet možný do výše 150 000 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb.; Hnátek, 2022a).

V případě, že je nemovitost financovaná úvěrem využívána z části k podnikání nebo jiné samostatné činnosti anebo k pronájmu, lze odečet úroků uplatnit pouze v poměrné výši. Výpočet je podle podílu pronajaté podlahové plochy na celkové ploše nemovitosti. Jestliže je nemovitost pronajímána celá, nárok na uplatnění úroků z úvěru zaniká. Úroky lze ale v rámci optimalizace uplatnit jako výdaj proti příjmům z nájmu dle § 9 ZDP (Hnátek, 2022a).

3.1.3 Pojistné na soukromé životní pojištění

Od základu daně lze odečíst i pojistné zaplacené poplatníkem na jeho soukromé životní pojištění. Maximální částka, kterou lze odečíst ve zdaňovacím období, činí 24 000 Kč. V případě, že dojde k předčasnému ukončení pojistné smlouvy, nárok na nezdanitelnou část základu daně zaniká, tudíž musí poplatník uplatněné pojištění zdanit zpětně dle § 10 ZDP. Do daňového přiznání zahrne všechny nezdanitelné části, které byly uplatněny v posledních 10 letech před zánikem nároku. (Zákon č. 586/1992 Sb.).

Zaměstnavatel může zaměstnanci přispívat na životní pojištění ročně až 50 000 Kč. Z částky příspěvku na životní pojištění nemusí zaměstnanec odvádět sociální ani zdravotní pojištění. Pro zaměstnavatele je přispívání na životní pojištění také výhodné, jelikož je celá částka osvobozena i od daně (Hnátek, 2022a).

3.1.4 Pojistné na penzijní připojištění

Poplatník, který spoří na důchod prostřednictvím penzijního připojištění, pojištění nebo penzijního spoření, si může základ daně snížit o zaplacené příspěvky. Maximální výše je stanovena na 24 000 Kč, přičemž pro uplatnění plné výše musí poplatník naspořit za zdaňovací období 36 000 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.1.5 Členské odborové příspěvky

Daňovou úsporu může zvýšit uplatnění členských příspěvků odborové organizaci. Poplatník musí být členem odborové organizace, která obhájí zájmy zaměstnanců dle zvláštních předpisů. Členské příspěvky lze odečíst až do výše 1,5 % zdanitelných příjmů ze zaměstnání dle § 6 ZPD, maximálně však 3 000 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.1.6 Příspěvek na úhradu dalšího vzdělávání

Základ daně lze snížit odečtením úhrad za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání. Mezi vzdělání nelze zařadit základní, střední, vyšší odborné vysoké nebo celoživotní vzdělávání. Do této kategorie patří zejména profesní kvalifikace, která je zakončena získáním certifikátu nebo osvědčením. Tato problematika je upravena v zákoně č. 179/2006 Sb. Profesní kvalifikace lze od základu daně odečíst pouze v případě, že nebyla hrazena zaměstnavatelem. Poplatník, který si tuto profesní kvalifikaci uhradil sám, si od základu daně může odečíst až 10 000 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb., Zákon č. 179/2006 Sb.).

3.2 Daňová ztráta

Vykázání daňové ztráty je u poplatníků oblíbeným způsobem ke snížení daňového základu. Ztrátu může uplatnit fyzická i právnická osoba. Dle § 34 ZDP může poplatník odečíst od základu daně stanovenou daňovou ztrátu jako odčitatelnou položku. Daňová ztráta musí být uplatněna nejpozději do 5 zdaňovacích období bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém vznikla nebo nárok na uplatnění zaniká. Pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob platí speciální úprava uvedená v § 5 odst. 3 ZDP, dle které lze daňovou ztrátu od základu daně odečíst pouze do výše úhrnů DZD podle § 7 až § 10 ZDP. Výjimku tedy má DZD dle § 6, kdy není možné uplatnit daňovou ztrátu proti příjmům ze závislé činnosti (Vychopeň, 2018).

Uplatnění daňové ztráty je právem poplatníka, nikoliv jeho povinností. Je pouze na poplatníkovi, zda si daňovou ztrátu jako odčitatelnou položku uplatní, v jaké výši a ve kterém roce. Rozhodnutí může poplatník zpětně změnit prostřednictvím dodatečného daňového přiznání (Zákon č. 586/1992 Sb.). Poplatník se může vzdát práva na uplatnění daňové ztráty v budoucnu. Vzdání se nelze vzít zpět.

Daňová ztráta prodlužuje dobu možného doměření daně. Obecná lhůta pro doměření daně správcem je 3letá. Uplatnění daňové ztráty však prodlužuje tuto dobu o 5 let. Prodloužení doby je ustanoveno v § 38r ZDP odst. 2 o zvláštním ustanovení o penále.

Tabulka 1: Lhůty pro doměření daně správcem

Daň z příjmů za rok 2021	Podání daňového přiznání	Lhůta pro doměření daně za rok 2021
Kladný základ daně	1. dubna 2022	1. dubna 2025
Daňová ztráta uplatněná do budoucna	1. dubna 2022	1. dubna 2030
Daňová ztráta uplatněna zpětně za rok 2019	1. dubna 2022	1. dubna 2030
Daňová ztráta uplatněna zpětně za rok 2019 a vzdání se práva uplatnění v budoucnu	1. dubna 2022	1. dubna 2025

Zdroj: vlastní zpracování dle Hnátky, 2022

Příkladem může být situace, kdy poplatník ve svém daňovém přiznání za rok 2021 neuplatní žádnou ztrátu. Lhůta pro doměření daně vyprší v dubnu 2025. Jestliže ale daňovou ztrátu za rok 2021 uplatní, tato doba se prodlouží o 5 let, tedy do roku 2030 (Hnátek, 2022a).

3.3 Slevy na dani

Slevy na dani jsou obligatorním daňovým prvkem a představují slevu na vlastní daňové povinnosti poplatníka. Obecně jsou slevy vyjádřeny nominálně nebo procentem, o něž poplatník snižuje již vypočtenou daň. Oproti snížení základu daně mají slevy na dani silnější a sytější daňovou účinnost (Pelc & Pelech, 2020).

Zákon o daních z příjmů v současné době rozlišuje následující druhy slev na dani:

❖ pro právnické osoby (PO) i fyzické osoby (FO)

- zaměstnávání zdravotně postižených - § 35 odst. 1 písm. a) a b) ZDP
- pohledávky do 1 500 Kč nevyhozené v exekuci - § 35 odst. 4 ZDP
- investiční pobídky - § 35a a § 35d ZDP

❖ pouze pro fyzické osoby (FO)

- osobní slevy na dani - § 35ba ZDP
- daňové zvýhodnění na děti - § 35 c a § 35d ZDP

Uvedené slevy budou v další části této kapitoly popsány a detailně rozebrány.

Dle § 35ba ZDP mohou fyzické osoby uplatit slevy na dani a tím si snížit vypočtenou daň z příjmů. Pro zaměstnance je uplatnění slev na dani možné každý měsíc a pro osoby, které nemají příjmy ze zaměstnaneckého poměru, je uplatnění slev možné jednou ročně po skončení zdaňovacího období v daňovém přiznání (Hnátek, 2022b). Slevy ustanovené v § 35ba ZDP lze od daňové povinnosti odečítat jen do výše vypočtené daně, zatímco daňové zvýhodnění na vyživované děti upravené v § 35c ZDP může vést k daňovému bonusu.

3.3.1 Sleva na dani

Fyzické i právnické osoby zvýhodňuje § 35 ZDP, kde je ustanoveno zvýhodnění osob, které zaměstnávají zaměstnance se zdravotním postižením a těžším zdravotním postižením. Zvýhodnění je ve formě snížení vypočtené daňové povinnosti zaměstnavatelů o nominální částku za každého zaměstnance s takovým postižením. V případě, že zaměstnavatel zaměstnává více než 60 % osob se zdravotním postižením, má zaměstnavatel možnost dosáhnout na další podporu ve formě dotací (Pelc & Pelech, 2020).

3.3.2 Sleva na poplatníka

Každý poplatník využije základní slevu na poplatníka, která je upravena v § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP a pro rok 2022 je její výše stanovena na **30 840 Kč** za rok. Tato výše je absolutní a nekrátí se. Zaměstnanec s učiněným prohlášením může použít 1/12 slevy, tj. 2 570 Kč měsíčně. Sleva na poplatníka se v plné výši odečte od celoroční daně i u poplatníka, který má příjmy ze zaměstnání jen za část zdaňovacího období. Základní slevu na dani může využít i poplatník, který pobírá starobní důchod (Zákon č. 586/1992 Sb.; Hnátek, 2022b).

3.3.3 Sleva na dani na manželku (manžela)

Slevu na dani na manželku (manžela) může uplatnit poplatník, který žije ve společné domácnosti s manželkou (manželem), která je bez příjmů nebo její vlastní příjmy v roce 2021 nepřesáhly 68 000 Kč. Do vlastních příjmů se nezahrnují dávky státní sociální podpory (rodičovský příspěvek), dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, sociální služby a další uvedené v § 35ba odst. 1 písm. b) ZDP.

Výše slevy je pro rok 2022 stanovena ve výši **24 840 Kč**. Sleva se uplatní až po skončení zdaňovacího období, kdy lze s jistotou určit, zda manželka (manžel) splnila stanovené podmínky výše příjmů. V případě, že je manželce (manželovi) přiznán nárok na průkaz ZTP/P, se výše slevy zdvojnásobuje na částku 49 680 Kč (Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.3.4 Základní a rozšířená sleva na invaliditu

Poplatník, který má přiznaný invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně z důchodového pojištění, má nárok na základní slevu na invaliditu ve výši **2 520 Kč**. Uplatňuje se i rozšířená sleva na invaliditu ve výši **5 040 Kč**, která je určena pro poplatníky s invaliditou třetího stupně. Základní a rozšířená sleva na invaliditu jsou jediným případem, kdy se slevy vzájemně vylučují. V ostatních případech se slevy kumulují (Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.3.5 Sleva na držitele průkazu ZTP/P

Slevu na držitele průkazu ZTP/P může poplatník uplatnit v případě, že má přiznaný průkaz ZTP/P. Sleva se uplatní i v situaci, kdy poplatníkovi nebyl přiznán invalidní důchod. Pokud poplatník pobírá invalidní důchod a je držitelem průkazu ZTP/P, tak se slevy kumulují. Nárok na slevu prokazuje poplatník přímo zaměstnavateli předložením

průkazu ZTP/P nebo rozhodnutím úřadu práce o jeho přiznání (Zákon č. 586/1992 Sb.; Rindová & Rohlíková, 2022).

3.3.6 Sleva na studenta

Poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, má právo na uplatnění slevy na studenta ve výši **4 025 Kč** ročně (335 Kč měsíčně), a to až do dovršení 26 let. U doktorského studijního programu v prezenční formě je věková hranice posunuta na 28 let. K uplatnění této slevy je poplatník povinen předložit zaměstnavateli potvrzení o studiu nebo učiliště. U slevy na poplatníka je rozhodná skutečnost, zda se poplatník soustavně připravoval na budoucí povolání celý rok nebo jen jeho část. Pro zjištění počtu měsíců studia je rozhodující stav na počátku každého měsíce. Stejný princip zjištění počtu měsíců platí i v případě překročení věkové hranice 26 nebo 28 let (Zákon č. 586/1992 Sb.; Rindová & Rohlíková, 2022).

3.3.7 Sleva za umístění dítěte

Slevu za umístění dítěte v předškolním zařízení („školkovně“) může ve zdaňovacím období uplatnit pouze jeden z rodičů, který žije s vyživovaným dítětem ve společné domácnosti. Výše slevy odpovídá výši výdajů prokazatelně vynaložených za umístění vyživovaného dítěte, pouze za podmínky, že nebyli již uplatněni jako výdaj dle § 24 ZDP. Horní hranice slevy je za jedno vyživované dítě stanovena do výše měsíční minimální mzdy. Pro rok 2022 je tedy sleva za umístění dítěte ve výši **16 200 Kč** (Zákon č. 247/2014 Sb.; Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.3.8 Sleva na evidenci tržeb

Sleva na evidenci tržeb je paušalizovanou jednorázovou náhradou ve výši **5 000 Kč**. Je určena pouze pro fyzické osoby, které již podnikají nebo v následujících letech podnikat začnou a jimž vznikla povinnost zavést evidenci tržeb dle zákona. Slevu může poplatník uplatnit pouze v jednom, nikoliv ve více zdaňovacích obdobích. Do konce roku 2022 je elektronická evidence tržeb přerušena a je plánované její zrušení na počátku ledna 2023, tudíž i sleva na evidenci tržeb bude nejspíše v budoucnu zrušena (Weiss, 2022; Zákon č. 586/1992 Sb.).

3.4 Daňová zvýhodnění

Daňové zvýhodnění mohou využít pouze fyzické osoby. Daňové zvýhodněná na vyživované dítě náleží daňovému poplatníkovi za jistých podmínek, a to, jestliže vyživované dítě žije ve společně hospodařící domácnosti společně s poplatníkem. Za vyživované dítě se považuje vlastní dítě, osvojenec, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů, vlastní vnuk nebo vnuk druhého z manželů. Daňové zvýhodnění lze uplatnit na dítě nezletilé, tudíž do dovršení 18 let, nebo na dítě zletilé až do dovršení 26 let, pouze však za podmínky, že se soustavně připravuje na budoucí povolání (Zákon č. 586/1992 Sb.).

Od počátku roku 2022 jsou částky daňového zvýhodnění na vyživované dítě žijící ve společné domácnosti s poplatníkem ve výši **15 204 Kč** ročně na jedno dítě, **22 320 Kč** na druhé dítě a **27 840 Kč** na třetí a každé další dítě (Zákon č. 586/1992 Sb.). Ve zdaňovacím období může na vyživované dítě uplatnit daňové zvýhodnění pouze jeden z rodičů. Změny jsou v průběhu zdaňovacího období možné, ale totéž dítě může být uplatněno v jednom kalendářním měsíci pouze jednou. Daňové zvýhodnění lze uplatnit již v kalendářním měsíci, na jehož počátku byly splněny podmínky pro jeho uplatnění – narození dítěte, počátek soustavné přípravy na budoucí povolání (Zákon č. 586/1992 Sb.).

Zaměstnanec může požádat svého zaměstnavatele o měsíční daňové zvýhodnění, které bude uplatňováno již v průběhu zdaňovacího období. Jedná se o 1/12 roční částky, které poskytne zaměstnavatel zaměstnanci při zúčtování mezd z vypočtené zálohy na daň. Zaměstnanec obdrží měsíční daňový bonus v případě, že bude vypočtená měsíční záloha na dani nižší než měsíční daňové zvýhodnění. Základní podmínkou pro vyplacení měsíčního daňového bonusu je dosažení stanovené výše měsíčního zdanitelného příjmu, což je alespoň polovina minimální mzdy. Zaměstnavatel je navíc oprávněn vyplatit zaměstnanci měsíční daňový bonus pouze v případě, že má zaměstnanec u zaměstnavatele podepsané Prohlášení k dani (Rindová & Rohlíková, 2022).

V případě, že je daňové zvýhodnění vyšší než vypočtená daňová povinnost, vznikne poplatníkovi tzv. **daňový bonus**. Daňový bonus představuje jakousi zápornou daň, kterou v Poplatník má nárok na vyplacení daňového bonusu, jestliže je výše ročního bonusu alespoň 100 Kč. Základní podmínkou pro vyplacení ročního bonusu je dosažení stanovené výše ročního příjmu, což je v roce 2022 alespoň 6násobek minimální mzdy

(97 200 Kč). Zdanitelné příjmy v této minimální výši musí být pouze dle § 6 a § 7 ZDP. Od 1. 1. 2022 byla zrušena maximální výše uplatnění daňového bonusu, která byla dříve stanovena na 60 300 Kč (Hnátek, 2022b; Rindová & Rohlíková, 2022).

3.5 Daňově uznatelné náklady

Daňově uznatelné náklady jsou upraveny v § 24 ZDP a představují výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Klíčové pro daňovou uznatelnost je, zda slouží náklad přímo k dosažení nebo alespoň udržení příjmů. Náklad musí být řádně prokázán dokladem (fakturou, smlouvou). Výčet daňově uznatelných nákladů dle ZDP je velmi dlouhý a kapacita této diplomové práce nepokryje veškeré položky tohoto seznamu.

Daňově uznatelné náklady slouží ke snížení základu daně, a při dobře nastavené strategii mohou být dobrým nástrojem k efektivní daňové optimalizaci.

3.5.1 Odpisy hmotného majetku

Daňové odpisy jsou často využívaným nástrojem k daňové optimalizaci, jelikož slouží k uplatnění daňově uznatelných nákladů a tím ke snížení základu daně. Daňové odpisy hmotného majetku upravuje § 26 ZDP, jsou dobrovolné a doba odepisování je určena dle ZDP. Využívají se dvě metody odepisování, a to **zrychlené** a **rovnoměrné** odepisování. Rovnoměrné odpisy upravuje § 31 ZDP a zrychlené upravuje § 32 ZDP. Vybraná metoda odepisování nelze u konkrétního majetku měnit a je nutné v ní pokračovat až do vyřazení majetku.

Hmotný majetek určený k odepisování je upraven v § 26 odst. 2 ZDP a je rozdělen následovně:

„a) samostatné hmotné movité věci, popřípadě soubory hmotných movitých věcí se samostatným technicko-ekonomickým určením, jejichž vstupní cena (§ 29) je vyšší než 80 000 Kč a mají provozně-technické funkce delší než jeden rok,

b) budovy, domy a jednotky,

c) stavby, s výjimkou

1. provozních důlních děl,

2. drobných staveb na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, sloužících k zajišťování provozu lesních školek nebo k provozování myslivosti, pokud jejich zastavěná plocha nepřesahuje 30 m² a výšku 5 m,

3. oplocení sloužícího k zajišťování lesní výroby a myslivosti, které je drobnou stavbou,

d) pěstitelské celky trvalých porostů s dobou plodnosti delší než tři roky vymezené v odstavci 9,

e) dospělá zvířata a jejich skupiny, jejichž vstupní cena (§ 29) je vyšší než 80 000 Kč,

f) jiný majetek vymezený v odstavci 3.“

Hodnotová hranice 80 000 Kč byla zvýšena z původních 40 000 Kč v daňovém balíčku 2021. Hmotný majetek pořízený od 1. 1. 2021 s hodnotou nižší než 80 000 Kč nelze daňově odpisovat, ale je možné uplatnit celou částku na jeho pořízení jako přímý daňový náklad (Bonaventura, 2021).

Poplatník může zahájit odpisování ihned po pořízení hmotného majetku nebo může odpisování zahájit až v následujících letech po jeho pořízení. Je možné i přerušeni odpisování, které je nejčastěji uplatněno v případě daňové ztráty poplatníka nebo při existenci nízkého základu daně. V takové situaci by poplatník nemohl plně využít položky snižující základ daně, které na rozdíl od daňových odpisů nelze přesunout do dalších let (Hnátek, 2022b).

Zákon definuje dobu odpisování, která je závislá na odpisové skupině, do které je hmotný majetek zařazen. Odpisových skupin je celkem 6 a rozdělení je znázorněno v následující tabulce. Doba odpisování je stejná pro rovnoměrné i zrychlené odpisy (Zákon č. 586/1992 Sb.)

Zákon umožňuje využít vyšší sazbu pro první rok, a to o 10 %, 15 % nebo 20 % vstupní ceny. Zvýšený odpis o 20 % je možný pouze pro poplatníky s převážně zemědělskou a lesní výrobou, kteří jsou prvními odpisovateli strojů pro zemědělství a lesnictví. Zvýšený odpis o 15 % je možný pro poplatníky, kteří jsou prvními odpisovateli zařízení pro čištění a úpravu vod. Zvýšený odpis o 10 % je možný pro poplatníky, kteří jsou prvními odpisovateli hmotného majetku zařazeného v odpisových skupinách 1 až 3. Majetkem, na který nelze uplatnit zvýšenou sazbu, tvoří např. osobní automobily a motocykly. (Zákon š. 586/1992 Sb.).

Tabulka 2: Odpisové skupiny a doba odpisování

Odpisová skupina	Doba odpisování
1	3 roky
2	5 let
3	10 let
4	20 let
5	30 let
6	50 let

Zdroj: vlastní zpracování dle § 30 odst. 1 ZDP, 2022

Pro jednotlivé odpisové skupiny jsou určeny maximální roční sazby, dle které se poté vypočte odpis pro konkrétní rok.

Tabulka 3: Roční odpisové sazby pro rovnoměrné odpisování

Odpisová skupina	V prvním roce odpisování	V dalších letech odpisování	Sazba pro zvýšenou vstupní cenu
1	20	40	33,3
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2

Zdroj: vlastní zpracování dle § 31 odst. 1 ZDP, 2022

Z tabulky je patrné, že při využití rovnoměrného odpisování je v prvním roce pořízení odepsaná menší část vstupní ceny než v dalších letech odpisování.

V případě zrychleného odpisování jsou jednotlivým odpisovým skupinám přiřazeny koeficienty pro zrychlené odpisování, dle kterých je pak proveden výpočet pro zjištění výsledného odpisu.

Tabulka 4: Koeficienty pro zrychlené odpisování

Odpisová skupina	Koeficient v prvním roce odpisování	Koeficient v dalších letech odpisování	Koeficient pro zvýšenou vstupní cenu
1	3	4	3
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50

Zdroj: vlastní zpracování dle § 32 odst. 1 ZDP, 2022

Výpočet je přesně definován v § 32 odst. 2 písm. a) a b). Pro první rok odpisování se odpis vypočte jako podíl vstupní ceny a přiřazeného koeficientu. V dalších letech se odpis vypočte jako podíl dvojnásobku zůstatkové ceny majetku a rozdílu mezi koeficientem a počtem let, po které byl majetek odpisován (Zákon č. 586/1992 Sb.).

Zrychlené odpisování hmotného majetku je nejúčinnější v prvních letech, kdy je odpis největší a je tak v nákladech uplatněna větší část vstupní ceny majetku. V dalších letech se zrychlené odpisy postupně snižují.

Poplatník tak musí zohlednit všechny možné důsledky, které by mu daná metoda odpisování přinesla. V případě, že je pro poplatníka dobré, aby do nákladů vstupovali odpisy postupně, je vhodný rovnoměrný způsob odpisování. Ve druhém případě, kdy potřebuje odpisy majetku dostat do nákladů co nejdříve, je vhodné odpisování zrychlené.

3.5.2 Odpisy nehmotného majetku

Odpisování nehmotného majetku bylo v roce 2021 zrušeno a v zákoně o daních z příjmů jsou veškerá ustanovení vypuštěna (§ 32a). Veškeré náklady na pořízení dlouhodobého nehmotného majetku budou v plné výši daňově uznatelným nákladem včetně účetních odpisů (Bonaventura, 2021).

3.5.3 Mimořádné odpisy

V roce 2021 bylo upraveno ustanovení v §30a zákona o daních z příjmů o mimořádných odpisech. Nově se mimořádné odpisy mohou použít pro hmotný majetek pořízený od

1. 1. 2020 do 31. 12. 2021. Mimořádné odpisy může použít výhradně první odpisovatel majetku, odpisy se týkají primárně nového hmotného majetku. Možnost mimořádného odpisování majetku je možná pouze pro majetek zařazený v odpisových skupinách 1 a 2, např. telefony, počítače, automobily a různé stroje (Zákon č. 586/1992 Sb.).

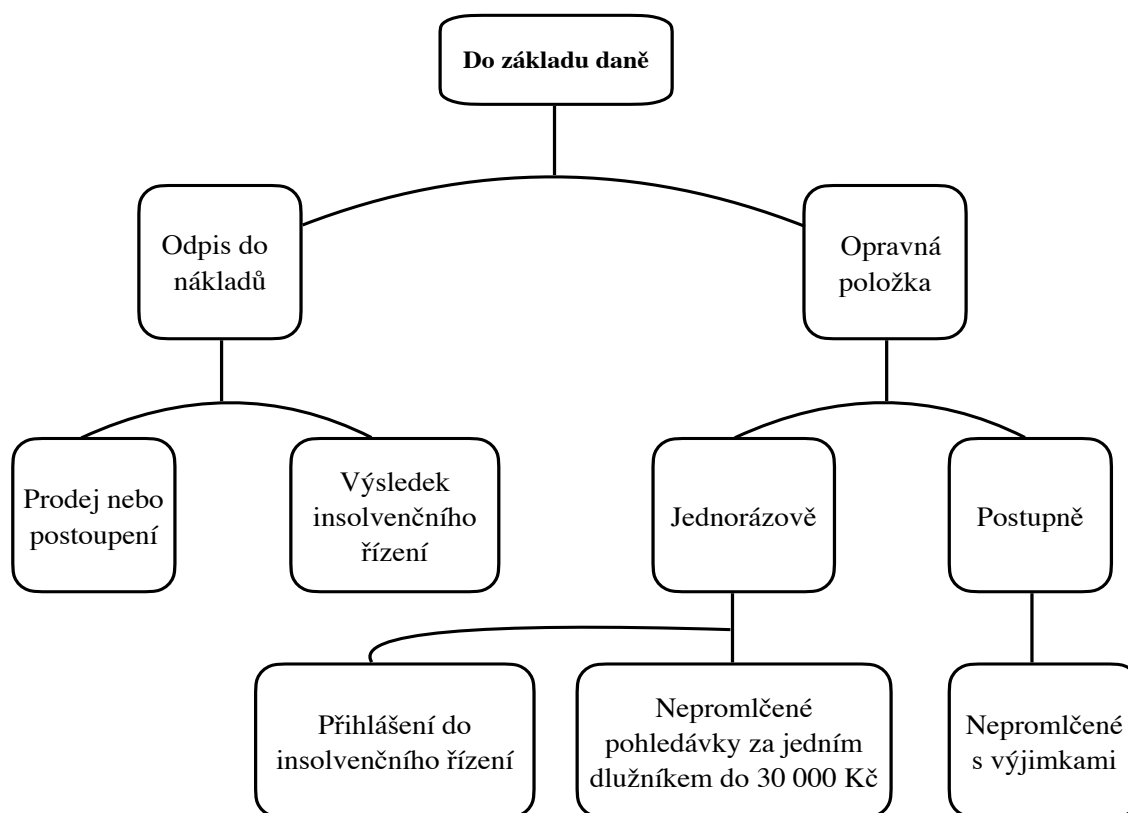
Odpisovou skupinu 1 lze odepsat rovnoměrně bez přerušení do 100 % vstupní ceny za 12 měsíců. Odpisovou skupinu 2 lze odepsat za 24 měsíců, kdy za prvních 12 měsíců lze uplatnit odpisy do výše 60 % vstupní ceny a dalších 12 měsíců jsou odpisy uplatněny rovnoměrně do výše 40 % vstupní ceny majetku. Například automobily, které se řadí do odpisové skupiny 2, se standardně odpisují 5 let. S mimořádným odpisem je ale možné je odepsat již za 2 roky (Bonaventura, 2021).

3.5.4 Odpisy pohledávek

Problematika odpisu pohledávky vzniká z jediného důvodu – z povinnosti účtovat výnosy ihned v okamžiku jejich vzniku. Jestliže podnikatel vystaví fakturu, musí o ni ihned zaúčtovat, a i přestože peníze doposud neobdržel je povinen z této částky odvést daň z příjmů a daň z přidané hodnoty (DPH). Tímto způsobem vzniká pohledávka v účetnictví. Pokud dlužník nezplatí tuto pohledávku, je nutné si uvědomit, že na straně výnosů je o ni účtováno a zvyšuje se tedy daňový základ (tedy i daňová povinnost) a dále jsou placeny daně z peněz, které podnikatel nikdy neobdržel. Tuto nespravedlnost je třeba vyvážit, a to právě pomocí odpisů pohledávek a opravných položek.

Úprava odpisů pohledávek a opravných položek je velice složitá, jelikož zde na druhou stranu hrozí, že daňový poplatníci budou uměle manipulovat s pohledávkami, aby si snížili svou daňovou povinnost. Pro lepší přehlednost složité problematiky je zde přiloženo grafické znázornění:

Obrázek 1: Převod pohledávek do základu daně

Zdroj: vlastní zpracování dle Vančurové (2020), 2022

3.5.4.1 Odpis pohledávek do nákladů

Jednorázový odpis pohledávek do nákladů lze učinit pouze za splnění zákonných podmínek upravených v § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Tyto podmínky jsou následující:

1. Poplatník musí vést účetnictví.
2. O pohledávce musí být zaúčtováno ve výnosech.
3. Pohledávka nesmí být promlčená.
4. K pohledávce lze uplatňovat opravné položky dle zákona o rezervách nebo opravné položky nelze tvořit jen proto, že od splatnosti neuplynulo 18 měsíců a v případě, že se jedná o pohledávku se jmenovitou hodnotou vyšší než 200 000 Kč nabytou postoupením, o ni nebylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení (§ 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů).

Kromě těchto obecných podmínek musí být splněna některá z následujících skutečností:

- Soud zrušil konkurs dlužníka proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do insolvenčního řízení včas.
- Dlužník je v úpadku, nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení.
- Dlužník zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka.
- Dlužník byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou dle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů.
- Na majetek dlužníka, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby.
- Na majetek dlužníka, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

3.5.4.2 Odpis pohledávky prostřednictvím jejího prodeje

V některých případech může být pro podnikatele vhodné namísto vymáhání pohledávky, pohledávku prodat neboli postoupit. V takovém případě je zisk z prodeje taktéž daňově uznatelným nákladem. Zákon přitom rozlišuje postoupení pohledávky u osob, které vedou účetnictví a osob vedoucích pouze daňovou evidenci (Vychopeň, 2018).

Pokud postupuje pohledávku osoba, která vede účetnictví je daňově uznatelným nákladem:

- jmenovitá hodnota pohledávky do výše příjmů z postoupení,
- pořizovací cena pohledávky, a to do výše příjmů z postoupení - § 24 odst. 2 písm. s) zákona o daních z příjmů

Pokud postupuje pohledávku osoba, která vede daňovou evidenci je daňově uznatelným nákladem:

- pořizovací cena pohledávky, a to do výše příjmů z postoupení - § 24 odst. 2 písm. o) zákona o daních z příjmů

3.5.4.3 Opravné položky

Posledním způsobem a zároveň nejčastěji využívaným je odpis pohledávky pomocí opravných položek. Jestliže žádný z výše uvedených způsobů nelze k odpisu použít, je

možné využít pravidla opravných položek upravených v zákoně č. 593/1992 Sb. zákon o rezervách (dále jen „zákon o rezervách“).

Dle grafu je zřejmé, že opravné položky k pohledávkám lze využít buďto jednorázově nebo postupně, konkrétně následujícími třemi způsoby.

Přihlášení do insolvenčního řízení

Poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, mohou vytvořit opravné položky k pohledávkám přihlášeným do insolvenčního řízení, pokud jsou současně výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Svou nepromlčenou pohledávku je povinen poplatník přihlásit včas do insolvenčního řízení ve dvou měsíční přihlašovací lhůtě.

Opravné položky se následně zruší v závislosti na výsledku insolvenčního řízení anebo ve chvíli, kdy pominou důvody pro existenci opravné položky. Je nutné je tzv. rozpustit.

Opravné položky pohledávek do 30 000 Kč

U pohledávek, jejichž hodnota nepřesahuje částku 30 000 Kč je možné využít vytvoření zjednodušené jednorázové opravné položky až do výše 100 % pohledávky.

K tomu je nutné splnit následující podmínky:

- hodnota pohledávky nepřesahuje částku 30 000 Kč, případně více pohledávek vůči stejnému dlužníku nepřesahuje částku 30 000 Kč,
- jedná se o nepromlčené pohledávky,
- od konce sjednané doby splatnosti uplynulo nejméně 12 měsíců,
- nejedná se o pohledávku již odepsanou, pohledávku za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál nebo pohledávku mezi osobami spojenými.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným do 31. 12. 1994

Poplatník daně, který vede účetnictví může dále vytvářet opravné položky k nepromlčeným pohledávkám, jejichž tvorba je výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, za podmínky, že od konce sjednané doby splatnosti uplynula více než:

- a) 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- b) 30 měsíců, až do výše 10 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

U pohledávky nabyté postoupením, jejíž rozvahová hodnota bez příslušenství je vyšší než 200 000 Kč, se mohou vytvořit opravné položky, jen pokud ohledně nich bylo zahájeno rozhodčí, soudní nebo správní řízení.

Opravné položky nelze vytvořit jedná-li se o pohledávku již odepsanou, pohledávku za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál nebo pohledávku mezi osobami spojenými.

3.5.5 Zaměstnanecké benefity

Poskytování zaměstnaneckých benefitů je dnes běžným nástrojem motivování zaměstnanců. Najít a udržet si kvalitní zaměstnance je těžkým úkolem, a z tohoto důvodu je poskytování zaměstnaneckých benefitů čím dál více využíváno. Příspěvky na dovolenou, sportovní aktivity, stravování nebo dovolená nad rámec zákona. To je výčet nejčastěji využívaných zaměstnaneckých benefitů. Zaměstnanecký benefit může být pro zaměstnance přidanou hodnotou, kterou mu přináší práce pro zaměstnavatele. Zaměstnavatelé nejčastěji poskytují zaměstnanecké benefity z důvodu přilákání nových zaměstnanců, udržení těch stávajících a pro zvýšení motivace všech zaměstnanců k lepšímu pracovnímu výkonu.

Dle Pelce představují benefity *„plnění plynoucí od zaměstnavatele k zaměstnanci kromě mzdy; na tyto benefity není právní nárok – jsou fakultativní, nepovinné ze strany zaměstnavatele; existují na základě rozhodnutí zaměstnavatele formou interního předpisu nebo dohody v individuální pracovní či podobné smlouvě mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, popř. dohody mezi zaměstnavatelem a odborovou organizací v kolektivní smlouvě.“* (Pelc, 2011, s. 7).

Zaměstnanecké benefity lze dělit do různých kategorií. Základním rozlišením zaměstnaneckých benefitů, je jaké má poskytnutí benefitů daňový dopad pro zaměstnance a pro zaměstnavatele. Oba subjekty je nutné posuzovat zvlášť, jelikož mají každý jinou daňovou pozici. Z pohledu daňové výhodnosti rozlišujeme zaměstnanecké benefity do 4 skupin:

- Benefit je pro zaměstnavatele daňovým nákladem a pro zaměstnance je benefit osvobozen od daně z příjmů.
- Benefit není pro zaměstnavatele daňovým nákladem a pro zaměstnance je benefit osvobozen od daně z příjmů.

- Benefit je pro zaměstnavatele daňovým nákladem a pro zaměstnance benefit podléhá dani z příjmů.
- Benefit není pro zaměstnavatele daňovým nákladem a pro zaměstnance benefit podléhá dani z příjmů.

Při rozhodování, které benefity bude zaměstnavatel svým zaměstnancům poskytovat, je nejdůležitější zvážení daňových dopadů u obou stran. Jsou totiž benefity, které jsou daňově nejvýhodnější pro obě strany (Macháček, 2019b).

Dovolená nad rámec zákona

Zaměstnavatel: Dovolená poskytnuta zaměstnanci nad rámec dovolené zákonné je pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem. Pro uznatelnost však musí být nad rámecová dovolená sjednána v pracovní, kolektivní či jiné smlouvě nebo ve vnitřních předpisech zaměstnavatele.

Zaměstnanec: Dodatečná dovolená je pro zaměstnance zdanitelným příjmem ze závislé činnosti, který je součástí vyměřovacího základu pro povinné pojistné.

Stejný daňový režim jako u výše popsané dovolené je i u tzv. sick days (Havelková, 2021).

Příspěvek na penzijní a soukromé životní pojištění

Zaměstnavatel: Příspěvek na penzijní připojištění a soukromé životní pojištění zaměstnanců je pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem bez ohledu na jeho výši.

Zaměstnanec: Příspěvek na penzijní připojištění a soukromé životní pojištění je pro zaměstnance osvobozen od daně z příjmů a nevstupuje do vyměřovacího základu pro odvod povinného pojistného. Příjem je však osvobozen pouze do výše 50 000 Kč ročně u jednoho zaměstnavatele. Příspěvek, který je vyšší než 50 000 Kč ročně musí být zahrnut do základu daně z příjmů ze závislé činnosti u zaměstnance i do vyměřovacího základu pro odvody povinného pojistného.

Výše uvedené platí pouze za předpokladu, že jsou příspěvky poskytnuty zaměstnancům jako nepeněžní plnění.

Stravování

Stravování je nejčastěji poskytovaným benefitem pro zaměstnance. Existují 2 možnosti poskytování stravování zaměstnancům. První z možností je poskytnutí stravenek či stravenkových karet. Stravenky jsou peněžní poukazy akceptovatelné v restauracích a v některých obchodních řetězcích s potravinami. Dle zákona se jedná o poskytnutí příspěvku na stravování prostřednictvím jiných subjektů (Zákon č. 262/2006 Sb.).

Zaměstnavatel: U stravenek je pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem maximálně 55 % hodnoty stravenky. Uznatelný daňový náklad však nesmí přesahovat 70 % ze stanovené výše stravného. Zaměstnanec přispívá 45 % a pro vznik nároku na stravenku je nutné odpracovat alespoň 3 hodiny.

Zaměstnanec: Stravenky, stravenkové karty jsou pro zaměstnance osvobozeným příjmem do 100 % hodnoty. Nejsou ani součástí vyměřovacího základu pro odvody povinného pojistného.

Provize, kterou uhradí zaměstnavatel poskytovateli stravenek, je dle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z roku 2013 součástí ceny jídla a je rovněž z 55 % daňově uznatelná (Nejvyšší správní soud, 2013).

Druhou možností poskytnutí stravování zaměstnanců je zřízení závodního stravování přímo ve vlastním zařízení. Daňovými náklady jsou dle § 24 odst. 2 písm. j) náklady spojené s provozem kuchyně s jídelnou nebo kantýnou, a to i v případě, že přípravu a výdej jídel zabezpečuje jiný subjekt.

Zaměstnavatel: Do daňově uznatelného nákladu nepatří hodnota potravin.

Zaměstnanec: Pro zaměstnance je jídlo ze závodního stravování zaměstnavatele nepeněžním plněním, a tudíž nepodléhá zdanění a nevstupuje ani do vyměřovacího základu pro odvody povinného pojistného.

Volnočasové aktivity

Benefity na volnočasové aktivity pomáhají zaměstnancům ke kulturnímu a sportovnímu vyžití, které pomáhá k mimopracovnímu odpočinku, což by mělo mít za následek zvýšení

pracovního výkonu. Benefity na volnočasové aktivity mohou mít podobu permanentek do fitness center nebo plaveckých bazénů, vstupenek do kina či divadla nebo příspěvku na dovolenou nebo na zájezd.

Zaměstnavatel: Nepeněžní příspěvek na kulturní představení, sportovní akce aj. je pro zaměstnavatele daňově neuznatelným nákladem.

Zaměstnanec: Nepeněžní příspěvek na kulturní představení, sportovní akce aj. je pro zaměstnance osvobozen od daně z příjmů ze závislé činnosti. Osvobození je však omezeno limitem, který pro rekreaci činí maximálně 20 000 Kč ročně. Příspěvek, který by tento limit přesahoval, by byl zdanitelným příjmem zaměstnance a byl by zahrnut i do vyměřovacího základu pro odvody povinného pojistného.

Společnosti v dnešní době poskytují svým zaměstnancům celou řadu benefitů. Nejdůležitějším faktorem při rozhodování, které benefity budou zaměstnancům k dispozici, je jistě výhodnost benefitů a jejich daňová uznatelnost. Mezi daňově nejvýhodnější benefity patří stravenky nebo příspěvky na penzijní a životní pojištění, jelikož jsou nedaňovým nákladem zaměstnavatele a současně osvobozeným příjmem u zaměstnance.

3.5.6 Vzdělávání a motivační příspěvek

Vzdělávání zaměstnanců je pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem v případě, že vzdělání souvisí s předmětem činnosti zaměstnavatele. Náklady za školné, za školení, za učební pomůcky jsou tedy v případě vzdělávání v oboru činnosti daňově účinné (Generální finanční ředitelství, 2015).

Pro zaměstnance je vzdělávání osvobozeným příjmem pouze v případě, že je poskytováno v nepeněžní formě. Nepeněžní forma představuje situaci, kdy zaměstnavatel hradí náklady za vzdělávání přímo škole nebo organizátorovi školení a neposkytuje finanční příspěvek přímo zaměstnanci. Příspěvek na vzdělávání poskytnutý zaměstnanci v podobě finančního příspěvku podléhá dani z příjmů ze závislé činnosti, a i odvodům pojistného.

Daňovým nákladem u zaměstnavatele je i motivační příspěvek, kterým se rozumí „stipendium, příspěvek na stravování, ubytování, vzdělávání ve vzdělávacích zařízeních

související s budoucím výkonem profese, jízdné v prostředcích hromadné dopravy do místa vzdělávání a na pořízení osobních ochranných prostředků a pomůcek poskytovaných nad rámec zvláštních právních předpisů“. Motivační příspěvek je poskytnut studentovi na základě smluvního vztahu připravujícímu se na budoucí povolání pro zaměstnavatele. Výše příspěvku je stanovena na 5 000 Kč měsíčně a v případě studenta vysoké školy je příspěvek 10 000 Kč měsíčně. Motivační příspěvek je pro studenta zdanitelným příjmem a student může podepsat Prohlášení k dani a uplatnit tak slevy na dani. Povinné pojistné se z motivačního příspěvku neodvádí. Jestliže je motivační příspěvek ve vyšší částce, než je stanovený limit, poskytnutá částka nad tento limit je daňově neuznatelným nákladem pro zaměstnavatele (Pelc & Pelech, 2020; Hnátek, 2019).

3.6 Spolupracující osoby

Institut spolupracující osoby je možný uplatit pouze fyzickou osobu, Zákon neumožňuje podnikateli uzavřít pracovněprávní vztah se svou manželkou nebo manželem. Z tohoto důvodu byl institut spolupracující osoby zaveden. Princip spočívá v převodu určitého objemu příjmů a výdajů na spolupracující osobu. Cílem je snížit celkovou daňovou povinnost. Za spolupracující osobu je ale nutné odvádět sociální a zdravotní pojištění, jelikož je na ni nahlíženo jako na osobu samostatně výdělečně činnou.

Spolupracující osoby jsou upraveny v § 13 ZDP. Dle zákona může být spolupracující osobou:

- spolupracující manžel(ka), přičemž se rozumí i registrovaný partner,
- spolupracující osoba žijící s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti,
- člen rodiny zúčastněný na rodinném závodu.

Naopak spolupracující osobou nemohou být:

- děti, které mají stále povinnou školní docházku,
- děti, na které se uplatňuje daňové zvýhodnění,
- manžel, na kterého je uplatněna sleva na dani,
- poplatník, který zemřel.

V případě manžela není nutné, aby žil s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti s poplatníkem. Ostatní osoby musí žít s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti, ale není stanoveno, že mezi nimi musí existovat příbuzenský vztah.

Rozděleny mohou být pouze příjmy a výdaje ze **samostatné činnosti**. Poměr rozdělení nemusí odpovídat skutečnému rozdělení pravomocí a spolupráce, tudíž i při minimální spolupráci je možné rozdělit příjmy a výdaje v maximální možné výši. Při spolupráci jednoho z manželů je možné na něj převést až 50 % dosažených příjmů. Maximální výše přerozdělení je stanovena na 540 000 Kč ročně při spolupráci po celý rok, tedy 45 000 Kč za každý započatý měsíc spolupráce. Jestliže jsou spolupracujícími osobami osoby žijící s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti, může podíl na příjmech a výdajích činit až 30 %. Maximální výše přerozdělení je v tomto případě stanovena na 180 000 Kč ročně, tedy 15 000 Kč za každý započatý měsíc spolupráce. V případě dvou a více spolupracujících osob není pevně stanoven podíl přerozdělení a poměr příjmů a výdajů může být stanoven jiným způsobem. Podíl na příjmech a výdajích však musí být ve všech případech stejný. Nelze převést 50 % příjmů a 30 % výdajů (Hnátek, 2022b).

Příjmy a výdaje převedené na spolupracující osobu jsou brány jako její příjmy ze samostatné činnosti (§ 7). I přesto ale není nutné, aby spolupracující osoba měla živnostenské oprávnění. Pokud sama neprovádí podnikatelskou činnost, není účetní jednotkou a rovněž nemá povinnost vést daňovou evidenci.

Spolupracující osoba přijme do svého daňového základu přerozdělené příjmy a výdaje. Způsob uplatnění výdajů však neurčuje způsob, jakým má spolupracující osoba uplatnit své výdaje. Je tedy zcela v režii spolupracující osoby, aby si určila, zda chce uplatnit výdaje skutečné nebo paušální. Dle pokynu Generálního finančního ředitelství (GŘ) D-22 z roku 2015 platí, že *„způsob uplatnění daňových výdajů u těchto jiných zdanitelných příjmů spolupracující osoby není vázán (nemusí být shodný) na způsob uplatnění daňových výdajů rozdělovaných na spolupracující osobu“* (Generální finanční ředitelství, 2015).

Jestliže jsou převedené příjmy nižší než výdaje, může být na spolupracující osobu převedena i ztráta. V případě, že je podnikatel ve ztrátě a spolupracující osoba není, může na ni převést část ztráty a snížit tak její daňový základ. Při uplatňování takové ztráty platí stejná pravidla jako v klasickém případě uplatnění daňové ztráty, viz kapitola 3.2. Daňová ztráta.

4 Daňové úniky

Daňové úniky (tax evasion) jsou nelegálním snižováním daňové povinnosti. Úniky představují protiprávní jednání, kdy subjekt minimalizuje svoji daň právě porušením zákona. Existuje mnoho daňových úniků, pro potřeby této diplomové práce budou rozebrány ty, které mají souvislost s přímými daněmi.

4.1 Švarcsystém

Pojem švarcsystém je používán v České republice pro nelegální způsob zaměstnávání fyzické osoby formou zastření faktického pracovněprávního vztahu jinou smlouvou. Nelegální práce je definována v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, jako „*výkon závislé práce fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah*“. Závislá práce je definována v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, jako práce, „*kteřá je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně*“ (Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon č. 262/2006 Sb.).

Dle § 2 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, je závislá práce vykonávána:

- za mzdu, plat nebo odměnu za práci,
- na náklady a odpovědnost zaměstnavatele,
- v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.

Při používání modelu švarcsystému v praxi zaměstnanci vykonávající závislou činnost pro zaměstnavatele pracují jako osoby samostatně výdělečně činné. Živnostníci vykonávají pro společnost běžné činnosti, které mají znaky klasické závislé práce. K zastření výkonu závislé práce může docházet pouze v případech, kdy je dodavatelem výlučně fyzická osoba (Králová, 2017).

Samotný pojem je odvozen od jeho „objevitele“, podnikatele Miroslava Švarce, který podnikal ve stavebnictví a jako jeden z prvních v České republice používal v 90. letech tento daňově výhodný model. Po roce 1989 si založil společnost s ručením omezením Švarc, s.r.o. Ze své společnosti propustil všechny zaměstnance a poté využíval jejich služeb prostřednictvím živnostenského oprávnění. Živnostníci si sami za sebe platili nejen zdravotní a sociální pojištění, ale odváděli za sebe i daně. Za toto chování byl

několikrát pokutován a v roce 1994 byl obviněn ze zpronevěry odvodů na sociálním pojištění. V roce 1999 byl Miroslav Švarc pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v celkové délce 18 měsíců. Ve výkonu trestu pobyl pouze 9 měsíců, než byl propuštěn na svobodu, nyní je v důchodu (Štětka, 2011).

Cílem švarcsystému je snaha vyhnout se vyšším odvodům na daních a sociálním a zdravotním pojištění. Odpadají také veškeré zákonné povinnosti a celkově je tento model jednodušší na administrativu (Šaríková, 2021).

Základem švarcsystému není pracovní smlouva na hlavní pracovní poměr, ale nejčastěji je práce vykonávána na základě smlouvy o dílo, smlouvy o obchodním zastoupení, mandátní smlouvy nebo smlouvy o zprostředkování. „Mzda“ je následně zaměstnanci vyplacena na základě jeho vystavené faktury za provedené služby (Králová, 2017).

Dle Kandlerové (2013) patří mezi znaky švarcsystému:

- Vztah podřízenosti a nadřízenosti – Podřízenost živnostníka vůči odběratelské společnosti, tudíž není splněna podmínka rovnocennosti obchodních partnerů.
- Stanovená pracovní doba – Živnostník by neměl mít pravidelnou pracovní dobu, která je evidována v docházkové knize.
- Stanovené místo výkonu činnosti, které je sídlem odběratelské společnosti.
- Výkon činnosti pouze pro jednoho klienta, kterým je odběratelská společnost. Může se objevit i zákaz práce pro jinou odběratelskou společnost.
- Využívání pracovních a materiálních pomůcek, které zajišťuje odběratelská společnost.
- Pravidelná odměna ve stejné výši, která je počítána dle pracovní doby, nikoliv dle odvedeného plnění.
- Vystupování jménem zaměstnavatele – Živnostník musí vždy vystupovat sám za sebe, a ne jménem svého zaměstnavatele.
- Odpovědnost za škodu – Živnostník ručí za škodu celým svým majetkem.

4.1.1 Výhody švarcsystému

Švarcsystém je atraktivní i pro samotné zaměstnance, jelikož za odvedenou práci dostanou více peněz. Tento fakt však může být pouze iluzí, nýbrž při pracovní smlouvě by byla vyplacena mzda již sražená o povinné srážky a z obdržené odměny musí zaměstnanci odvést odvody alespoň v minimální výši. Podnikání je výhodněji

zdaňováno, jelikož základem daně je rozdíl mezi příjmy a výdaji a výsledek je snížen o nezdanitelné části daně, viz kapitola 3.1.

Pro zaměstnavatele je švarcsystém markantně výhodnější než zaměstnávání pracovníků na hlavní pracovní poměr. Odpadá povinnost odvodů na sociálním a zdravotním pojištění a zaměstnanci ztrácejí řadu výhod, které přináší hlavní pracovní poměr.

4.1.2 Nevýhody švarcsystému

Pro zaměstnance je hlavní nevýhodou švarcsystému to, že mu zaniká nárok na zákonné výhody a ochranu zaměstnanců. Zaměstnanec při využívání švarcsystému ztrácí nárok na dovolenou a nemocenskou. V případě ukončení pracovního poměru nemá zaměstnanec žádný zákonný nárok na odstupné a není stanovena žádná výpovědní lhůta.

Nevýhoda pro zaměstnance, kteří provozují závislou činnost na živnostenské oprávnění, je i zánik nároku na důchod nebo jeho minimální výše. Na vině jsou nízké odvody na sociálním pojištění nebo nízká potřebná doba pojištění pro získání důchodu. K výpočtu důchodu slouží vyměřovací základ, ze kterého si podnikatelé počítají pojistné na důchodové pojištění. Nevýhoda švarcsystému je jistě i u nemocenského pojištění, kdy všichni zaměstnanci jsou povinně nemocensky pojištěni, avšak podnikatelé tuto povinnost nemají. Nemocenské pojištění je u živnostníků dobrovolné a důsledkem je právě skutečnost, že většina živnostníků není nemocensky pojištěna vůbec. V případě nemoci pak živnostníci ztrácí nárok na pobírání nemocenských dávek.

Švarcsystém byl v roce 1992 zakázán novelou zákona o zaměstnanosti, ovšem výhody jeho využívání jsou tak silné, že je nadále využíván.

4.1.3 Daňové dopady švarcsystému

Švarcsystém má zajisté velký vliv na daňové příjmy státu. Živnostníci mají odlišné podmínky pro zdaňování svých příjmů a pro výpočet odvodů na zdravotním a sociálním pojištění. Jestliže pak živnostníci nahrazují klasický pracovní poměr právě prací na živnostenský list, stát přichází každý rok o příjmy z pracovních poměrů takových pracovníků.

Ve zdanění příjmů samostatně výdělečných osob hrají velkou roli paušální výdaje. Samostatně výdělečné osoby mohou na rozdíl od zaměstnanců využít paušálních výdajů, které sníží jejich základ daně (tudíž i vyměřovací základ). Paušální výdaje zahrnují

veškeré náklady, které v souvislosti dosahováním příjmů vznikly. Výše paušálních výdajů je odlišná dle druhu živnosti, viz kapitola 2.1.3. Celková daňová povinnost živnostníka, který využívá zastřené pracovní poměru v podobě švarcsystému, bude zajisté mnohem menší než u zaměstnance, kterému se daň počítá z jeho hrubé mzdy.

Aplikace švarcsystému dopadá i na systém veřejného zdravotního a sociálního pojištění. Zaměstnanec odvádí na pojistném 11 % a zaměstnavatel odvádí dalších 34 %. Živnostníci využívají k výpočtu odvodů vyměřovací základ, který je stanovený na polovinu základu daně (již snížen o paušální výdaje). Celkový výše rozdílu odvodů je mezi zaměstnancem a živnostníkem enormní.

Při objevení a prokázání švarcsystému je oběma smluvním stranám udělena pokuta. Živnostníkovi hrozí za přestupek fyzické osoby pokuta až do výše 100 000 Kč. Odběratelské společnosti za delikt právnické osoby hrozí pokuta až do výše 10 000 000 Kč, nejméně však 50 000 Kč (Gabriel, 2021).

Z výše uvedeného je zřejmé, že švarcsystém je velmi výhodný jak pro zaměstnavatele, tak i pro zaměstnance. Z hlediska příjmů do veřejných financí je ale velmi nevýhodný pro stát, a proto je zakázaný.

4.1.4 Outsourcing

Outsourcing je na rozdíl od švarcsystému legálním způsobem spolupráce mezi podnikatelskými subjekty. Mezi švarcsystémem a outsourcingem existuje velmi tenká hranice. Dle Maisnera a Černého (2012, s. 2) je pojmem outsourcing rozumí „*vztah mezi podnikem a vnějším dodavatelem, který pro tento podnik zajišťuje každodenní činnosti, jež jsou za normálních okolností zajišťovány vlastními prostředky podniku*“. Outsourcing představuje svěřování úkolů a činností, které podnikatel nechce nebo nezvládne provádět sám. Jedná se o vytěsňování činností, které nejsou předmětem činnosti příslušného podnikatele nebo společnosti.

Nejčastěji se jedná o externí služby, které jsou využívány příležitostně a zaměstnání pracovníka na stálý pracovní poměr by nebylo pro společnost výhodné. Příkladem můžou být oblasti jako účetní služby malých podnikatelů, úklid, marketing, IT podpora apod. Cílem outsourcingu je redukce provozních a mzdových nákladů a zkvalitnění prováděných služeb (Kočí, 2014).

Outsourcing je tedy legálním způsobem daňové optimalizace, na rozdíl od švarcsystému, kterým jsou právní předpisy obcházeny s úmyslem nelegálního daňového úniku.

4.2 Fiktivní daňové doklady

Řada firem si chce na poslední chvíli ke konci zdaňovacího období snížit základ daně, a tak i výslednou daňovou povinnost. Cestou ke snížení daňového základu může být využití právě fiktivních faktur, které se na trhu dají běžně sehnat a které ve výsledku sníží daňový základ a často může vzniknout nárok na odpočet DPH (ProByznys.info, 2014).

Fiktivní daňové doklady byly v minulosti nejčastějším způsobem spáchání daňového podvodu. Se zavedením kontrolního hlášení je tento daňový únik využíván o poznání méně. Využívání fiktivních daňových dokladů může mít dva cíle. Prvním z cílů, který bude v této diplomové práci rozebrán, je snížení základu daně pomocí zaúčtování fiktivních dokladů. Druhý cíl je mířen na nepřímé daně, přesněji na daň z přidané hodnoty. Fiktivní doklady vstupují do účetnictví stejným způsobem, ale navíc vytvářejí nárok na odpočet na DPH.

Fiktivní doklady jsou vázány k **neexistujícímu plnění**. U neexistujícího plnění se jedná pouze o formální deklaraci plnění, které nikdy neexistovalo a ani nebylo nikdy provedeno. Faktury jsou vystavovány nejčastěji na služby, u kterých se těžko dokazuje jejich skutečné provedení. Příkladem může být marketingová nebo propagační kampaň. Tyto podvody jsou nejčastěji prováděny ve formě plateb v hotovosti. Právě významné objemy plateb v hotovosti vyrazí existenci podvodu. Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, zakazuje provádět hotovostní platby převyšující 270 000 Kč denně. Tato částka je nastavena jako denní limit, který nesmí překročit ani fyzická, ale ani právnická osoba. Zákon byl schválen s cílem omezit právě daňové úniky, omezit korupci a legalizovat výnosy z trestných činností (Zákon č. 254/2004 Sb.).

Jestliže kontrola odhalí úmyslnou manipulaci s účetnictvím a doklady, je to bráno jako úmyslné zkreslování daňového základu, které je od určité částky trestným činem s nejvyšším trestem odnětí svobody až na 12 let.

V České republice je nejznámější kauza s vkládáním fiktivních dokladů s neexistujícím plněním do developerské společnosti Central Group. Mezi lety 2004–2010 vkládal výkonný ředitel Aleš Novotný úmyslně do účetnictví Central Group stovky falešných faktur a stát tak touto činností přišel o téměř 200 milionů korun. Faktury byly vystavené

zpravidla na marketingové služby, které firmy nikdy nevykonaly. Obvinění tak nejen snižovali základ daně pro výpočet daně z příjmů, ale i krátili daň z přidané hodnoty. Aleš Novotný byl v roce 2013 odsouzen k trestu 7 let vězení. Společně s Novotným byli odsouzeni další 3 spolupachatelé. Sepsání rozsudku trvalo soudu přes půl roku, jelikož rozsudek má přes 600 stran a celý spis kauzy čítá přes 18 000 stran (Euro.cz, 2016).

4.3 Neplatná výše mzdy zaměstnanců

Častým daňovým únikem je v oblasti přímých daní neplatná výše mzdy zaměstnanců. Jejich příjmy jsou často podhodnocovány a dochází tak ke zkrácení daňové povinnosti a odvodů na sociální a zdravotní pojištění. Zaměstnanec má část mzdy přiznanou na výplatní pásce a zbytek jde „na ruku“. Toto je v řadě profesí běžná praxe, nejčastěji v gastronomii. Nejvýhodnější je tato praktika pro zaměstnavatele, jelikož ušetří na povinných odvodech (Široký, 2008).

Pro zaměstnance má tento systém řadu nevýhod. Výše dosažených příjmů a odvedeného pojistného má vliv na mnoho sociálních dávek. Příkladem může být starobní důchod, mateřská dovolená nebo nemocenská a podpora v nezaměstnanosti. Problémem může být pro takového zaměstnance i získání půjčky či hypotéky, kde je hodnocena výše příjmů. Zaměstnanec zatajuje část svých příjmů a krátí zdravotní pojištění. Z právního hlediska se jedná o krácení daně a pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. V případě odhalení bude tento postih pokutován a úřady zpětně doměří daně a pojistně včetně penále za prodlení. Pro zaměstnavatele je tento postih velmi citelný. Sankce a pokuty přijdou od finančního úřadu, inspektorátu práce, zdravotních pojišťoven a od správy sociálního zabezpečení (Buřinská, 2012).

4.4 Osobní spotřeba na účet právnické osoby

Osobní spotřeby na účet právnické osoby má mnoho úhlů, ze kterých lze usuzovat druh daňového úniku. Podstatou tohoto podvodu je využívání „*majetkové hodnoty společnosti pro svou osobní spotřebu, případně ve prospěch třetích osob.*“ (Lichnovský, 2020, s. 131).

Nejčastěji je tento druh daňového úniku prováděn těmito způsoby:

- Využívání hmotného majetku společnosti,
- Využívání nehmotného majetku společnosti,

- Hrazení osobních nákladů z účtu právnické osoby,
- Zaměstnávání osob na výkon činnosti, který nesouvisí s činností obchodní společnosti.

Všechny výše uvedené způsoby mají společný rys, a to, že tyto příjmy nejsou přiznány jako příjem u osoby, která je využívá. Takové obohacení může provádět statutární orgán, jeho osoby blízké, ale i samotní zaměstnanci. Jednoduchým příkladem může být situace, kdy si jednatel hradí své dovolené z účtu právnické osoby, aniž by tyto zájezdy, jakkoliv souvisely s činností právnické osoby. Tento druh úniků má 2 roviny. První rovina úniku je tedy v nepřiznání příjmu u osoby, která požitky využívá. Druhou rovinou úniku je situace, kdy si právnická osoba tyto výdaje uplatní jako daňově uznatelné náklady.

Základem takových podvodů je obohacení fyzické osoby bez úhrady protihodnoty a zdanění. Dle daňových zákonů zvyšují tyto položky příjmy fyzické osoby a měly by být řádně zdaněny. V úvahu připadá nejen podvod na daních z příjmů, ale i na dani z přidané hodnoty, kdy uplatněním nákladů vznikne neoprávněný nadměrný odpočet. Příkladem takové situace může být nakoupený počítač, který dostane do užívání třetí osoba nezainteresovaná ve společnosti. Výdaje spojené s nákupem počítače si však právnická osoba uplatní do daňově uznatelných nákladů a zároveň vznikne i nárok na nadměrný odpočet DPH.

Zda jde o únik na straně obohacené osoby nebo na straně právnické osoby je na individuálním posouzení. Stejně jednání může být shledáno jednou jako příjem, který podléhá dani z příjmů fyzické osoby a podruhé jako příjem, který je předmětem daně z právnických osob. Jestliže bude možné příjem posoudit jako součást odměny zaměstnance za vykonanou práci pro společnost, bude tento příjem podléhat dani z příjmů právnických osob (Lichnovský, 2020).

4.5 Spojené osoby

Spojené osoby jsou takové osoby, které jsou mezi sebou nějakým způsobem provázány. Spolupracují spolu ekonomicky, personálně a mají dohodnuté podmínky.

Za spojené osoby jsou dle § 23 odst. 7, zákona o daních z příjmů považovány 2 skupiny osob:

- ❖ kapitálově spojené osoby,
 - jedna osoba se přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby nebo více osob, a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob,
 - jedna osoba se nepřímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby nebo více osob, a přitom tento podíl představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob,
- ❖ jinak spojené osoby,
 - kdy se jedna osoba podílí na vedení nebo kontrole jiné osoby,
 - kdy se shodné osoby nebo osoby blízké podílejí na vedení nebo kontrole jiných osob, tyto jiné osoby jsou vzájemně osobami jinak spojenými. Za jinak spojené osoby se nepovažují osoby, kdy je jedna osoba členem dozorčích rad obou osob,
 - ovládající a ovládaná a také osoby ovládané stejnou ovládající osobou,
 - blízké,
 - které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně nebo zvýšení daňové ztráty.

Právě cenové podmínky jsou problémem, jelikož jsou často stanoveny odlišně, než kdyby se jednalo o nezávislé osoby. Nestandardní ceny tak mohou vést k nízké daňové povinnosti, nebo dokonce ke vzniku daňové ztráty. Cílem takové spolupráce je úprava základů daně z příjmů dotyčných. Zvýhodňují se velké korporace, nejčastěji společnosti s ručením omezeným, jejichž společníkem je právě dotyčný podnikatel. Zmíněné jednání však mohou provádět i nadnárodní společnosti v rámci svých nadnárodních holdingových struktur. V případě, že takové společnosti sídlí v některém z daňových rájů, mohou daňové úniky dosahovat enormních rozměrů. Úniky však mohou nastat i v zemích Evropské unie, jelikož dochází k přesunu zisků ze zemí s vyšším zdaněním do zemí s nižším zdaněním (Hnátek, 2022b; Lichnovský, 2020).

Předem domluvené ceny mezi spojenými osobami za dodávky zboží či poskytnutí služeb jsou tzv. transferové ceny. U transferových plateb se posuzuje obvyklost sjednané ceny dle § 23 odst. 7 ZDP:

„Liší-li se ceny sjednané mezi spojenými osobami od cen, které by byly sjednány mezi nespojenými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, a není-li tento rozdíl uspokojivě doložen, upraví se základ daně poplatníka o zjištěný rozdíl. Nelze-li určit cenu, která by byla sjednávána mezi nespojenými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, použije se cena určená podle právního předpisu upravujícího oceňování majetku.“ (Zákon č. 586/1992 § 23 odst. 7).

Cena určená dle právního předpisu upravujícího oceňování majetku je využívána nejčastěji v případech sjednané výše úroku při poskytnutí zápůjčky. Jestliže by byl úrok mezi společnými osobami vyšší, než je jeho běžná hodnota, musel by být řádně odůvodněn. V případě nedostatečného vysvětlení má správce daně právo upravit základ daně o zjištěný rozdíl a následně daň vyměřit (Pokorná, 2021).

Cílem ceny obvyklé je nerozdílnost daňových výsledků při obchodech mezi spojenými osobami, tedy aby byla výsledná daňová povinnost stejná bez ohledu na to, s kým jsou obchodní smlouvy uzavírány. Ustanovení má bránit daňovým únikům a nelegální optimalizaci daně.

5 Daňový únik jako trestný čin

Daňové úniky jsou nelegálními způsoby neplacení daně a zpravidla jsou kvalifikované jako trestné činy. Trestní zákoník v § 13 definuje trestný čin jako „protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“. Z hlediska zaměření této diplomové práce je zásadní hlava VI. díl. 2 trestního zákoníku – Trestné činy daňové, poplatkové a devizové, a to především § 240 až § 243 TZ. Jedná se o trestné činy:

- zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240),
- neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241),
- a nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243).

Výše uvedených trestných činů se může dopustit jak fyzická, tak právnická osoba, viz § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob. Nutno zdůraznit, že ne veškeré daňové úniky jsou klasifikovány jako trestné činy. Zákon u těchto trestných činů požaduje utrpění větší škody dle § 138 trestního zákoníku (TZ) nejméně 50 000 Kč, kdy tato hranice je zvýšena na dvojnásobek od novely trestního zákona ze dne 1. 10. 2020, tedy 100 000 Kč.

Dalším kritériem bude princip *Ultima ratio*, jako jeden ze základních principů trestního práva hmotného „vyjadřující že trestní právo je prostředek určený k ochraně zákonem stanovených zájmů, který musí být užíván jen tehdy, pokud užití jiných právních prostředků ke sjednání nápravy nepřichází v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně neúčinné či nevhodné“ (Grulich, 2014). Jestliže správce daně bude toho názoru, že jsou naplněna veškerá kritéria a nebudou postačovat jiné sankce stanovené v daňovém řádu (penále aj.), podá trestní oznámení. Správce daně je totiž zpravidla osobou, který dává tento podnět.

5.1 Skutková podstata daňových trestných činů

Z výše uvedené definice trestného činu vyplývá, že trestným činem může být pouze protiprávní jednání, které je výslovně uvedeno v trestním zákoně a které naplňuje jednotlivé znaky skutkové podstaty trestného činu. U trestných činů zakotvených v § 240

až § 243 musí být naplněny podobné znaky skutkové podstaty. Mezi takové znaky patří objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka.

Objekt

Objektem trestného činu jsou jednotlivé společenské vztahy, zájmy a hodnoty chráněné trestním zákonem. Objektem daňových trestných činů je zájem státu na správném odvedení daně, poplatku a jiné povinné platby a současně zabezpečení správného fungování fiskálního systému (Jelínek a kol., 2019).

Objektivní stránka

Znaky objektivní stránky trestného činu jsou jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem (*kauzální nexus*). Zde nastávají určité odlišnosti pouze v případě následku spáchaného trestným činem. Jednání a příčinná souvislost je u všech daňových trestných činů stejná. V případě trestných činů Zkrácení daně (§ 240) a Neodvedení daně za zaměstnance (§ 241) a Nesplnění oznamovací povinnosti (§ 243) je třeba vznik větší škody, tj. škody alespoň ve výši 100 000 Kč. Zkrácení daně (§ 240) a Neodvedení daně za zaměstnance (§ 241) jsou poruchové trestné činy, což znamená, že musí dojít k porušení chráněného zájmu (vznik škody). Nesplnění oznamovací povinnosti (§ 243) je trestný čin ohrožovací. U ohrožovacích trestných činů postačí jen ohrožení chráněného zájmu, což je v tomto případě řádné a včasné stanovení daně (Jelínek a kol., 2019).

Subjekt

Subjektem trestného činu je jeho pachatel. Pachatelem je ten, kdo trestný čin spáchal (Jelínek a kol., 2019).

U daňových trestných činů mohou být pachateli následující osoby:

- zkrácení daně (§ 240) – kdokoliv, kdo způsobí zkrácení daně,
- neodvedení daně zaměstnavatelem (§ 241) – může jím být pouze zaměstnavatel nebo plátce daně,
- nesplnění oznamovací povinnosti (§ 243) – pachatelem může být pouze osoba, která má oznamovací povinnost vůči správci daně.

Subjektivní stránka

Subjektivní stránkou trestného činu je zavinění, které může být úmyslné nebo nedbalostní. Trestné činy daňové jsou bez výjimky **úmyslnými trestnými činy** (Jelínek a kol., 2019).

V případě dokazování trestných činů daňových je jedním z nejkritičtějších míst právě zavinění, kdy je nutné prokázat úmysl. Jestliže chtěl pachatel spáchat trestný čin, jedná se o úmysl přímý. V případě, že pachatel věděl, že může spáchat trestný čin a byl s touto skutečností seznámen, tak se jedná o úmysl nepřímý. Zároveň je zde velmi tenká hranice mezi úmyslem nepřímým a vědomou nedbalostí, kdy pachatel věděl, že může spáchat trestný čin, ale spoléhal se, že se tak nestane. Tato tenká hranice je problémem obecně u prokazování úmyslných trestných činů a jinak tomu není ani u těch daňových (Lichnovský, 2020, s. 64-66).

V dnešní době externích účetní, daňových poradců, manažerů apod. je prokázání úmyslu trestného činu ještě složitější. Málokterý podnikatel si veškeré záležitosti spojené s administrativou a účetnictvím spravuje sám. V těchto případech se jedná o delegaci odpovědnosti, kdy vlastník podniku deleguje své povinnosti na odborníky. V souvislosti s daněmi je tato delegace převáděna nejčastěji na daňové poradce. Jelikož je trestní odpovědnost fyzických osob založena na individuálním zavinění, svěřením činnosti odborně kvalifikované osobě a spoléhání v dobré víře na její činnost, bude vylučovat úmyslné zavinění (Lichnovský, 2020, s. 64-66).

Jde o důsledek základních principů trestního práva potvrzený ustálenou judikaturou. V usnesení Nejvyššího soudu ČR č. j. NS 5 Tdo 334/2017 ze dne 24. 5. 2017 bylo rozhodnuto, že *„bylo pouze přirozené, pokud se obviněný spolehl na doporučení svých podřízených, kteří měli nejen příslušné odborné vzdělání. V této souvislosti je vhodné poukázat na ustálenou rozhodovací praxi soudů ve skutkové obdobných případech, kdy se pachatelé spoléhali na odborné rady advokáta (popřípadě jiných odborníků), a soudy neshledaly úmyslné zavinění“*.

Je nutné zdůraznit, že skutečnost, že osoba není odpovědná za trestný čin, jelikož ji nebyl prokázán úmysl, nic nemění na tom, že je povinna splnit svojí daňovou povinnost vůči správci daně.

5.2 Jednotlivé druhy daňových trestných činů

Následující kapitola je věnována představení a charakteristice vybraných trestných činů daňových. Jedná se o trestné činy dle § 240 - § 243 trestního zákoníku.

5.2.1 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240)

Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku patří mezi základní ustanovení trestního zákoníku proti daňovým podvodům. Obecně je mu věnováno nejvíce pozornosti, jelikož je nejvíce páchaným daňovým trestným činem. Nejčastější forma páchaní tohoto trestného činu je spojena s krácením daně z přidané hodnoty a daně z příjmů.

Pachatelem tohoto trestného činu může být každá trestně odpovědná osoba, fyzická či právnická, která ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb (Zákon č. 40/2009 Sb.). Pachatelem nebo spolupachatelem může být i daňový poradce, který za svého klienta podává daňové přiznání a úmyslně zkreslí údaje potřebné pro správné vyměření daně (Ščerba, 2020).

Podstatou trestného činu zkrácení daně je skutečnost, že pachatel jedná takovým způsobem, aby byla jeho daň vyměřena nižší, než je zákonem určená výše, nebo aby mu daň nebyla vyměřena vůbec. Obecně se jedná o jakékoli úmyslné jednání pachatele spojené s předstíráním, zkreslováním nebo zatajováním skutečností, které jsou nezbytné pro správné vyměření daňové povinnosti. V souvislosti s přímými daněmi se u tohoto trestného činu posuzuje, zda daňový subjekt uvedl v daňovém přiznání veškeré zdanitelné příjmy, zda neoprávněně neuplatnil slevy na dani či zda splnil povinnost podat své daňové přiznání (Ščerba, 2020; Trubač, 2010).

Výše zkrácení daně představuje rozdíl mezi vyměřenou daňovou povinností subjektu a skutečně uhrazenou částkou. Trestní odpovědnosti podléhá zkrácení daně pouze ve větším rozsahu, aby byla naplněna základní skutková podstata, tudíž musí být daň zkrácena alespoň o částku ve výši 100 000 Kč. Tato hranice je stanovena z důvodu snížení přepínání trestní represe při méně závažných porušeních. Jestliže nebyla daň vůbec vyměřena nebo přiznána, je výše zkrácení celá výše této daně (Lojda, 2014).

V případě, že daňový subjekt podá daňové přiznání se správnou výší daně, ale daň posléze neuhradí, se o tento trestný čin zkrácení daně nejedná. Takové jednání je však postihováno sankcemi uvedenými v daňovém řádu a není trestné ve smyslu trestního zákoníku (Ščerba, 2020).

5.2.2 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241)

Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 postihuje takové jednání, kdy pachatel neodvede sraženou daň nebo ostatní srážky za svého zaměstnance. Pachatelem tohoto trestného činu může být pouze zaměstnavatel nebo plátce daně, který nesplní svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění. Pachatel přizná daňovou povinnost za zaměstnance, ale vypočtenou povinnost již neuhradí. Nejedná se o platby za zaměstnavatele, nýbrž o platební povinnosti zaměstnance, které zaměstnavatel spravuje a odvádí do veřejných rozpočtů. Pro naplnění základní skutkové podstaty je nutné neodvedení daně alespoň ve větším rozsahu, tedy 100 000 Kč. Obecně platí, že sražené a neodvedené částky se sčítají dohromady. Je tedy nepodstatné, zda se jedná o daň nebo pojistné (Ščerba, 2020).

Neodvedení daně za zaměstnance je velmi časté ve společnostech, které jsou ve špatné hospodářské situaci. Dochází k odvedení čisté mzdy na účet zaměstnance a prostředky určené pro platby odvodů jsou používány k hrazení jiných dodavatelských závazků. Motivem tohoto jednání je snaha udržet společnost v chodu (Lichnovský a kol., 2020).

Na trestný čin dle § 241 se vztahuje zvláštní ustanovení o účinné lítosti podle § 242 trestního zákoníku. Pro aplikaci účinné lítosti dle § 242 není nutné hradit penále a úroky, postačí uhrazení plné výše dlužných odvodů (Lichnovský a kol., 2020).

5.2.3 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243)

Trestný čin nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení dle § 243 trestního zákoníku postihuje jednání toho, kdo nesplní svoji zákonnou oznamovací povinnost vůči správci daně, a ohrozí tak ve větším rozsahu řádné a včasné stanovení daně jinému nebo její vymáhání od jiného (Zákon č. 40/2009 Sb.).

Nesplnění povinnosti může představovat úmyslné neoznámení v zákonném termínu, neoznámením na výzvu správce daně, oznámením nepravdivých údajů, a i opožděnému oznámení, díky kterému bylo stanovení nebo vybírání daně ohroženo. K ohrožení řádného a včasného stanovení daně musí dojít ve větším rozsahu, tedy 100 000 Kč (Ščerba, 2020).

5.3 Účinná lítost

Účinná lítost je jedním z několika způsobů, jak docílit neodsouzení pro spáchaný trestný čin. Je tomu tak především proto, že zájem na odstranění následku trestného činu je vyšší než zájem na odsouzení pachatele.

Účinnou lítost upravuje § 33 trestního zákoníku. Mezi nutné podmínky pro zánik trestní odpovědnosti patří:

- Musí jít o jeden z vyjmenovaných trestných činů (Zkrácení daně § 240, Nesplnění oznamovací povinnosti § 243).
- Pachatel dobrovolně zamezil nebo napravil následek trestného činu nebo o něm včas učinil oznámení.

Převedeno do poměru daní, postačí, jestliže pachatel, který neodvedl daň nebo nesplnil oznamovací povinnost, tak dobrovolně a včas učiní. Kdy je však tato náprava učiněna včas a dobrovolně? Dřívější praxí bylo, že k dobrovolnému napravení škodlivého následku nemohlo dojít po provedené kontrole správcem daně. Tuto praxi změnil náleží Ústavního soudu (ÚS) sp. zn. V. ÚS. 3093/08 ze dne 28. 7. 2009, který konstatoval, že pachatel může i po kontrole doplatit daň a současně naplnit znaky účinné lítosti a nebýt trestně odpovědný. Na tento náleží navázal i Nejvyšší soud, který upřesnil, že záleží na konkrétních okolnostech případu. Není však vyloučena účinná lítost jen proto, že pachatel jedná z obecné obavy z možného trestního stíhání (Rozsudek 5 Tdo 749/2014-18 ze dne 2. 7. 2014). Záleží, v jaké bezprostřednosti hrozí trestní stíhání a popřípadě odsouzení za tento trestný čin (Šoula, 2019).

Účinná lítost dle § 33 trestního zákoníku umožňuje zánik trestní odpovědnosti u dvou ze tří uvedených daňových trestných činů. U trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241) je také možné uplatnění účinné lítosti, kterou ale upravuje § 242 trestního zákoníku, a to následovně:

„Trestní odpovědnost za trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241) zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek“.

Zde zákon nevyžaduje podmínku dobrovolnosti a včasnost zvláštní účinné lítosti bude shledána v případě, že pachatel splní svou povinnost dříve, než soud prvního stupně vyhlásí rozsudek (Pulgret & Šlemr, 2020).

6 Optimalizace vs. daňový únik

V následující kapitole bude zobrazena tenká hranice, která je mezi daňovou optimalizací a daňovým únikem. V případě určení daňových úniků záleží na mnoha okolnostech, jelikož i soudy mají odlišné názory na jednotlivé případy. Čin, který může být pro jednu společnost daňovým podvodem, může být pro druhou společnost legální daňovou optimalizací. Hranice bude demonstrována na jednotlivých rozhodnutích soudů, kdy v jednom případě byl případ vyhodnocen jako daňový únik a v druhém případě bylo vše vyhodnoceno jako legální způsob optimalizace.

6.1 Švarcystém

V následující kapitole budou porovnány dva rozsudky soudů, které řeší švarcystém. V obou případech mají soudní spory obdobné znaky a rysy, i přesto rozhodly soudy odlišně. Je tak znázorněna opravdu velmi tenká hranice mezi daňovým únikem a legálním způsobem optimalizace.

6.1.1 Rozsudek sp. zn. 2 Ads 25/2018-28

Skutková podstata soudního sporu je taková, že *zaměstnavatel* (Ing. A. O.) umožnil výkon závislé práce *živnostníkovi* (L. M.) bez uzavření pracovněprávního vztahu. Zaměstnavatel dostal od Oblastního inspektorátu práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj pokutu za nelegální práci. Zaměstnavatel se dále odvolal, ale toto odvolání bylo Státním úřadem inspekce práce zamítnuto jako nedůvodné.

Inspektorát práce prováděl kontrolu na pracovišti dne 29. srpna 2013, kde živnostník brousil podlahy při rekonstrukci Domu zdraví v Havířově. Živnostník předložil inspektorátu objednávku zednických prací ze dne 2. 3. 2013. Dále uvedl,

- ❖ že pro zaměstnavatele vykonává práce již od roku 2004,
- ❖ že je osobou samostatně výdělečně činnou,
- ❖ že je jeho pracovní doba od 7 do 17 hodin denně,
- ❖ že využívá pracovního nářadí zaměstnavatele,
- ❖ že do práce jezdí spolu s dalšími OSVČ služebním vozidlem zaměstnavatele,
- ❖ že pracuje pouze pro zaměstnavatele,
- ❖ že za výsledek jeho činnosti odpovídá zaměstnavatel,
- ❖ že je placený za hodinu odvedené práce ve výši 140 Kč/hodina,

❖ a že peníze dostává formou úhrady vystavené faktury měsíčně v hotovosti.

Zaměstnavatel uplatňoval od počátku námitky, že živnostník je osobou samostatně výdělečně činnou se zaměřením na zednické práce. Zaměstnavatel uváděl, že živnostník odmítal vstoupit do pracovního poměru, i přesto že není organizátorem a není aktivní v otázce zajištění nových zakázek. Z tohoto důvodu živnostníkovi spolupráce se zaměstnavatelem vyhovovala.

Dle názoru obou stran nebyl živnostník zaměstnavateli podřízen a pro kolik odběratelů práci vykonával není podstatné, jelikož žádný právní předpis nestanovuje, že by živnostník musel práci vykonávat pro více odběratelů.

Při zahájení správního řízení bylo nařízeno ústní jednání, ke kterému byl živnostník předvolán jako svědek. Živnostník se omluvil a ze zdravotních důvodů se nedostavil. Na druhý termín se též nedostavil, ale již bez omluvy. Zaměstnavatel se prostřednictvím svého zástupce vůbec nevyjádřil a žádné návrhy důkazů nepředložil. Jelikož nebyl živnostník vyslechnut jako svědek a záznam z kontroly byl tak jediným důkazem, který zaměstnavatel považoval za nezákonný.

Zaměstnavatel namítal, že skutkový stav byl zjištěn pouze z protokolu o provedené kontrole a který zaměstnavatel zpochybňoval. Dle zaměstnavatele nelze vycházet pouze z toho, co živnostník uvedl v protokolu o kontrole, jelikož má tento protokol pouze charakter podání vysvětlení dle § 137 odst. 4 správního řádu, a proto nemůže být použit jako jediný důkazní materiál. K těmto námitkám zaměstnavatele se Státní úřad inspekce práce vůbec nevyjádřil.

Krajský soud (KS) v počátku odmítl nemožnost využít protokol o výsledku kontroly jako důkazní materiál a poukázal, že správní orgány nevycházely jen z uvedeného protokolu, ale měly k dispozici i objednávku zaměstnavatele a faktury živnostníka. Krajský soud uvedl, že *„Nejvyšší správní soud se ztotožnil s názorem zdejšího soudu, že protokol o kontrole lze použít v řízení o správním deliktu s tím, že zdůraznil, jak velkou roli hraje i přístup žalobce, jeho aktivita či pasivita ve správním řízení. V nyní projednávané věci žalobce obecně tvrdil, že s panem M. spolupracují, že není neobvyklé, aby pracoval jen pro žalobce a že i živnostníci mají ‚pracovní dobu‘. Žalobce nechal zcela bez povšimnutí konkrétní informace pana M. o pracovním nářadí, způsobu dopravy či o odpovědnosti za výsledek práce, což jsou podle názoru soudu závažné skutečnosti z hlediska rozlišení spolupráce dvou obchodních subjektů a závislé práce. Žalobce nenapadal věcnou*

správnost kontrolních zjištění, pouze polemizoval s právními závěry, které učinily správní orgány z kontrolních zjištění“ (Rozsudek 2 Ads 25/2018–28). Dle Krajského soudu byla jednoznačně prokázána závislost živnostníka na zaměstnavateli.

Nejvyšší správní soud (NSS) však nečekaně dospěl k závěru, že stávající skutkový stav neprokazuje, že by byla závislá práce prokázána. NSS nezpochybňoval, že byly naplněny znaky závislé práce, ale uvedl, že k prokázání některých z uvedených znaků nedošlo. Hlavní argumentace spočívala v tom, že Státní úřad inspektorátu práce neprokázal, že se nejednalo o smlouvu o dílo. Odkázal na svůj rozsudek sp. zn. 6 Ads 55/2005, dle kterého *„neplyne, že plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické nebo fyzické osoby je možné svěřit na základě smlouvy o dílo podle § 538 obchodního zákoníku pouze jedné fyzické nebo právnické osobě, a nikoliv již osobě další. Pouze poslední osoba, která se rozhodne plnit svěřené úkoly sama, tak musí učinit prostřednictvím svých zaměstnanců.“* (Rozsudek 2 Ads 25/2018–28).

Nejvyšší správní soud se tak zabýval, zda se jednalo o smlouvu o dílo, a nikoliv zda se jednalo o práci závislou. Stěžejní je však část, kdy *„není rovněž vyloučeno, aby práce na základě smlouvy o dílo byly prováděny na pracovišti stěžovatele, pracovními nástroji stěžovatele; tedy zjištění, že v den kontroly pan M. brousil podlahu stěžovatelovou rozbrušovačkou, rovněž samo o sobě neprokazuje závislou práci, a už vůbec ne v celém období, které je stěžovateli kladeno za vinu.“*

Dále NSS poukázal na rozsudek sp. zn. 7 Afs 72/2008-97, podle kterého *„je naprosto nepochybné, že i mezi podnikateli vznikají vztahy trvající povahy. Může se tak stát z důvodu oboustranné prospěšnosti nebo proto, že v okolí těchto podnikatelů není k dispozici jiný vhodný smluvní partner. To, že se jedná o vztah trvající povahy, ještě neznamená, že se nutně musí jednat o závislou činnost.“* (Rozsudek 2 Ads 25/2018–28).

Nejvyšší správní soud uzavřel tento spor s tím, že **nebyly prokázány všechny znaky závislé práce**. Státní úřad inspekce práce byl povinen zaplatit zaměstnavateli náhradu nákladů řízení.

6.1.1.1 Zhodnocení

Autorka nesouhlasí s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, ale spíše se přiklání k názoru Krajského soudu, **a to že byla závislá práce jednoznačně prokázána**. Práce živnostníka byla dlouhodobá a soustavná a byla vykonávána na základě pokynů zaměstnavatele. Dle všech zjištěných skutečností by autorka rozhodla ve věci stejně jako

Krajský soud. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu je však pro autorku překvapující, jelikož se NSS nezabývá podstatou věci, a to že jsou zde jasné znaky závislé práce, ale zda byly naplněny znaky smlouvy o dílo. Předmětem tohoto soudního sporu byla existence zastřené závislé práce, a nikoliv existence smlouvy o dílo.

6.1.2 Rozsudek sp. zn. 5 Ads 208/2019–33

Skutková podstata soudního sporu je taková, že *zaměstnavatel* (HOLLEN CZ s.r.o.) umožnil výkon nelegální práce sedmi fyzickým osobám, které pro něj vykonávali závislou práci v jiném než základním pracovněprávním poměru. Kontrola správního orgánu proběhla 10. června 2014 ve výrobním areálu zaměstnavatele a z protokolu je zřejmé, že v době kontroly vykonávalo třídící a kontrolní činnost 7 osob, které činnost vykonávaly jako osoby samostatně výdělečně činné. Osoby vykonávaly práci:

- ❖ ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti,
- ❖ v pracovním oblečení s logem zaměstnavatele, které nebylo nijak odlišné od oblečení zaměstnanců,
- ❖ na jméno a odpovědnost zaměstnavatele,
- ❖ dle pokynů zaměstnavatele,
- ❖ s pomocí zaměstnavatelovo náčiní,
- ❖ v předem stanoveném rozvrhu,
- ❖ dle školení bezpečnosti práce poskytnutého zaměstnavatele.

Zaměstnanci neměli možnost ovlivnit čas, místo nebo způsob výkonu práce a ani odměnu. Zaměstnavatel i přesto tyto osoby označil jako poskytovatele služeb. Dle správního orgánu osoby vykazovaly znaky závislé práce a zaměstnavateli byla uložena pokuta ve výši 1 000 000 Kč. Proti tomuto rozhodnutí se zaměstnavatel odvolal.

Šest ze sedmi fyzických osob vykonávalo činnost pouze pro zaměstnavatele a byli na něm finančně závislí. Důležitou skutečností v tomto soudním sporu je fakt, že pět zaměstnanců nejdříve pracovalo pro zaměstnavatele na základě dohody o provedení práce. Po zaučení si zřídili živnostenské oprávnění a začali pro zaměstnavatele pracovat jako poskytovatelé služeb. Náplň práce byla však stejná jako při této dohodě.

Zaměstnavatel podal kasační stížnost a navrhnul Nejvyššímu správnímu soudu zrušení rozsudku Krajského soudu. Zaměstnavatel uvedl námitku, že Krajský soud špatně posoudil vztah nadřízenosti a podřízenosti. Dle zaměstnavatele bylo zcela odtržené od

reality, že „poskytovatelé dodávali své služby jako subdodavatelé na zakázce pro stěžovatelčina klienta, a museli tedy přijmout podmínky tak, jak je tento klient nastavil, neboť je musela přijmout i stěžovatelka (zejm. místo, čas, označení osob). Představu, že by si poskytovatelé jako subdodavatelé mohli rozhodovat zcela libovolně o místě a času plnění zakázky a způsobu jejího provedení, označila za zcela odtrženou od reality“. Zaměstnavatel dále odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn 2 Afs 84/2017–35, který dle jeho názoru vychází ze stejné skutkové podstaty. Soud v tomto případě „neshledal znaky závislé činnosti u pracovníků na stavbě, kteří měli uzavřenou rámcovou smlouvu o dílo se společností, pro kterou pracovali. Pracovníci činnost vykonávali jako osoby samostatně výdělečně činné. Společnost se s pracovníky vždy spojila telefonicky a nabídla jim zakázku. Ti ji mohli buď přijmout, nebo odmítnout. Společnost následně zadávala obecné pokyny k provedení práce a výsledky kontrolovala. Jednotliví pracovníci za způsobenou škodu odpovídali společnosti, ta odpovídala svému klientovi jako generální dodavatel. Odměnu určovala společnost na základě kvality odvedené práce a odpracovaných hodin. Pracovníci si levnější nářadí pořizovali z vlastních prostředků a dražší nástroje si půjčovali od zadavatele. Náklady na dopravu a oblečení pracovníci nesli sami.“ V uvedeném rozsudku soud neshledal znaky závislé práce a zaměstnavatel uváděl zjevnou podobnost skutkových okolností s případem.

Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost zaměstnavatele není důvodná. Uvedl, že více okolností poukazují na vztah nadřízenosti a podřízenosti mezi zaměstnavatelem a fyzickými osobami. Skutková podstata případu zcela nasvědčuje existenci závislé práce.

Výkon práce na odpovědnost zaměstnavatele je podmínkou závislé práce, stejně jako výkon práce za mzdu, plat nebo odměnu, na náklady zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele a dle pokynů zaměstnavatele.

Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje s názorem krajského soudu, „že jde v dané věci **o učebnicový příklad promyšleného švarcsystému** – spolupráce s poskytovateli, kteří formálně vystupovali jako osoby samostatně výdělečně činné (živnostníci), fakticky však vykonávali pro stěžovatelku běžné pracovní činnosti v závislém vztahu“.

Dle stanoviska soudů se v tomto případě jednalo namísto poskytování služeb o výkon závislé práce.

6.1.2.1 Zhodnocení

Autorka se zcela ztotožňuje s rozhodnutím Krajského a Nejvyššího správního soudu, **a to že se v tomto soudním sporu jednalo o nelegální práci.** Dle autorky byly jednoznačně prokázány znaky závislé práce a zaměstnanci měli se zaměstnavatelem uzavřít pracovní poměr.

6.2 Spojené osoby

Níže budou představeny dva rozsudky soudů, které řeší vztahy jinak spojených osob. Skutková podstata obou případů je téměř shodná, i přesto však soudy rozhodly odlišně.

6.2.1 Rozsudek 1 Afs 110/2021–78

Soudní spor se zabýval vztahem spojených osob společností D.D.D. SERVIS OPAVA v.o.s. a PRESSTEX MEDIA SE. Společnost D.D.D. SERVIS OPAVA v.o.s. uzavřela smlouvu o propagaci se společností PRESSTEX MEDIA SE. Reklamní služby dle správce daně výrazně převyšovaly ceny obvyklé a D.D.D. SERVIS nedoložil důvody k tak vysoké ceně. Správce daně tak usoudil, že společnosti jsou jinak spojenými osobami dle § 23 odst. 7 písm. b) bod 5 ZDP. Daňově uznatelné náklady správce daně neuznal a daň zpětně doměřil.

Společnost však u Krajského soudu podala žalobu a namítala, že správce daně nesprávně vyložil definici spojených osob a že toto spojení nijak neprokázal. Správce daně tedy existenci vztahu jinak spojených osob dle § 23 odst. 7 písm. b) bod 5 ZDP pouze dovedl z rozdílu v cenách za reklamní služby.

„Jinak řečeno, pokud správce daně neprokáže existenci účelového smluvního vztahu, nemůže zkoumat druhou podmínku, tedy výši smluvených cen. Propojení žalobce se společností PRESSTEX tedy správce daně dovedl pouze z cen, o nichž měl za to, že jsou neobvyklé. Pokud jde o samotnou výši cen, vycházel žalobce z cen za reklamu sjednaných mezi veřejnoprávními korporacemi. Z tohoto hlediska mu nebylo zřejmé, proč by shodné ceny sjednané mezi soukromoprávními subjekty měly být problematické. Správce daně a žalovaný také pracovali s nesprávným vzorkem při zjišťování referenčních cen. Žalobce totiž nekupoval reklamní plochy, na jejichž cenu se zaměřil žalovaný, ale reklamní služby jako celek tzv. na klíč.“ (1 Afs 110/2021 – 78). Krajský soud i přesto žalobu společnosti

zamítl a uvedl, že ze správního spisu je zřejmá existence smluvního vztahu mezi společnostmi.

Společnost podala kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Ve stížnosti společnost poukazovala na špatný výklad Krajského soudu, jelikož pro naplnění hypotézy o existenci jinak spojených osob, je nutné prokázat účelový právní vztah a až poté zkoumat ceny obvyklé. Správce daně dále neprokázal, jakou daňovou výhodu společnost získala zaplacením reklamní služby, která dle něj přesahovala cenu obvyklou.

„Z konstantní judikatury vyplývá, že podmínkou aplikace citovaného ustanovení je kumulativní splnění tří podmínek: 1) musí být prokázána existence smluvního vztahu mezi ekonomicky, personálně nebo jinak spojenými osobami, 2) ceny mezi nimi sjednané musí být rozdílné od cen, které by byly sjednány mezi nezávislými osobami v běžných obchodních vztazích za stejných nebo obdobných podmínek, a 3) tento rozdíl nebyl daňovým subjektem uspokojivě doložen.“ (1 Afs 110/2021 – 78).

Nejvyšší správní soud konstatoval, že je sporné rozhodnutí Krajského soudu o doložení vztahu spojených osob na základě uzavřené smlouvy s vyššími cenami, než jsou ceny obvyklé. Správce daně může dle soudu upravit základ daně až v případě, kdy prokáže vztah spojených osob. Krajský soud ve svém rozsudku uvedl, že u *„jinak spojených osob ve smyslu ust. § 23 odst. 7 písm. b) bod 5. ZDP je rozhodující existence právního vztahu mezi těmito osobami, pro jehož prokázání je dostačující uzavřená smlouva nebo jinak prokázaný právní vztah. Obsahem správního spisu má soud za prokázané, že žalobce měl s dodavatelskou společností řádně uzavřenou smlouvu o poskytnutí reklamy, což ostatně nebylo žádným způsobem zpochybněno.“* Takové hodnocení je však zcela v rozporu, jelikož vede k tomu, že všechny osoby mající mezi sebou právní vztah uzavřený smlouvou, můžou být považovány za jinak spojené osoby.

Nejvyšší správní soud se neztotožňuje s postupem správce daně, jelikož nebyl dodržen základní algoritmus kroků, který musí být dodržen. Takový postup je nepřijatelný, jelikož cena v žádném případě nemusí prokazovat účelnost právního vztahu. NSS však nezpochybňuje, že příliš vysoká cena může být pro správce daně indicií o existenci spojených osob. Společnost je oprávněna k libovolnému výběru svých obchodních partnerů na základě jejích zvolených kritérií. Správci dani nepřisluší zkoumat právní vztahy společností a jeho povinnost spočívá ve zjištění, zda byli určité výdaje vynaloženy za účelem dosažení, zajištění a udržení příjmu.

Nejvyšší správní soud uzavřel tento soudní spor s tím, že rozsudek Krajského soudu je částečně nezákonný a částečně nepřezkoumatelný. S ohledem na zjištěné pochybení byl rozsudek zrušen a společnosti byla přiznána plná náhrada nákladů řízení. Tento rozsudek jasně vymezuje, že uzavřená smlouva na vyšší cenu plnění nemůže být jediným ukazatelem pro obvinění z jinak spojených osob a k doměření daně.

6.2.1.1 Zhodnocení

Autorka plně souhlasí s rozsudkem Nejvyššího správního soudu, **a to že se nejedná o jinak spojené osoby**. Krajský soud dle autorky nepostupoval správně. Vzhledem ke zjištěným skutečnostem nelze usoudit vztah spojených osob pouze na základě vyšší ceny. Cenu vyšší než obvyklou autorka přiklání skutečnosti, že reklama byla pro společnost vytvořena tzv. na klíč, tudíž se nemůže srovnávat s klasickými cenovými nabídkami marketingových společností. Společnost má plně v pravomoci, koho si zvolí za svého obchodního partnera a pro každou společnost jsou důležité jiné faktory. Vyšší cena může být též spojena s vyšší kvalitou služeb.

6.2.2 Rozsudek 5 Afs 143/2006-72

Soudní spor se zabýval problematikou spojených osob v oblasti úroku poskytnuté půjčky. Společnost V. P. a.s. poskytla v roce 1999 půjčku ve výši 6 145 000 Kč, která byla splatná do 31. 12. 2003. Sjednaný úrok půjčky byl ve výši 2 %. Paní H. P byla v době uzavření smlouvy o půjčce manželkou 50 % akcionáře, který později vlastnil 100 % akcií společnosti. V době uzavření smlouvy byla též členkou dozorčí rady a později se stala členkou představenstva.

Dle správce daně se jednalo o vztah mezi spojenými osobami a že podmínky poskytnutí půjčky jsou velmi nestandardní. Podmínky půjčky byly nadstandardně výhodné pro paní H. P a nevýhodné pro společnost. Správce daně vyzval společnost k doložení potřebných informací a vysvětlení důvodů k uzavření smlouvy s úrokem 2 %. Dle České národní banky byly průměrné úrokové sazby v době uzavření této smlouvy ve výši 9,12 %.

Společnost namítala, že jmenovaná není osobou, která by byla ekonomicky nebo personálně spojena se společností, jelikož v době uzavření půjčky nebyla akcionářem společnosti a ani se jinak na jejím vedení nepodílela. Byla členkou dozorčí rady, ale člen dozorčí rady nemůže za společnost rozhodovat a ani jednat jejím jménem. Správce daně

nebyl s prokázáním skutečností spokojen a zvýšil základ daně o dopočítané úroky ve výši 196 922 Kč.

Společnost podala ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích žalobu, ve které konstatovala, že správce daně „*neprokázal své tvrzení, že došlo sjednáním úroku ve výši 2 % ke krácení daně ve smyslu ust. § 23 odst. 10 zákona o daních z příjmů. Uvedl přitom, že se nejednalo o obchodní vztah ve smyslu ust. § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, ale o závazkový vztah dle občanského zákoníku, přitom uvedený zákon umožňuje i sjednání půjčky bezúročné. Sjednání úroku ve výši 2 % není pro úročení půjčky mezi nezávislými osobami cena neobvyklá na trhu, protože i jiné nezávislé osoby poskytovaly půjčky s úročením od 2 % do 0 %*“. Krajský soud však tuto žalobu zamítl, jelikož shledal poskytnutí tak nevýhodné půjčky pro společnost jako krácení daňové povinnosti. Poskytnutí půjčky bylo ovlivněno vztahem zmíněných osob, který byl později klasifikován jako vztah ekonomicky spojený.

Na základě zamítnutí žaloby podala společnost kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu, kde napadala nesprávné využití § 23 odst. 7 a odst. 10 ZDP. Mezi další argumenty patřila nesprávná aplikace na vztah mezi paní H. P. a společností, jelikož jmenovaná byla zaměstnankyní společnosti a v otázce zdanění měl být použit § 6 ZDP.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a shledal ji jako nedůvodnou. Řada námitek společnosti byla uplatněna až v kasační stížnosti, a proto tyto námitky NSS nemohl brát v potaz. Jelikož se jmenovaná stala členkou představenstva ve stejném roce, jako byla poskytnuta půjčka a pro daň z příjmů je zdaňovacím obdobím hlavně kalendářní rok, má dle NSS tato okolnost vliv na určení základu daně. Dle společnosti se řídila smlouva o půjčce občanským zákoníkem, ale dle NSS není důležité, jestli je smlouva upravena občanským nebo obchodním zákoníkem. Půjčené peníze byly zahrnuty v obchodním majetku společnosti, a tak se jednalo o transakci obchodní. Společnost dle Nejvyššího správního soudu dostatečně a uspokojivě nedoložila rozdíly mezi obvyklým a sjednaným úrokem.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozsudek Krajského soudu je v souladu se zákonem a kasační stížnost společnosti byla zamítnuta.

6.2.2.1 *Zhodnocení*

Autorka se zcela ztotožňuje s rozhodnutím Krajského a Nejvyššího správního soudu, **a to že se v tomto případě jednalo o vztah jinak spojených osob**. Dle zjištěných skutečností je zřejmé, že jmenovaná byla jinak spojenou osobou se společníkem, a že půjčka byla sjednána za podezřele výhodných podmínek. Námitky společnosti byly vzneseny až v kasační stížnosti, tudíž je nelze brát v potaz.

7 Daňové ráje

Daňové ráje jsou častým způsobem pro krácení daní a daňové úniky v zahraničí. Daňové ráje jsou takové země, které nabízejí nestandardní daňový systém, kde je velmi nízké, případně žádné zdanění příjmů. Vznik daňových rájů je datován do 20. let minulého století ve státech Karibiku. Nejvýraznější růst počtu daňových rájů a offshore společností byl v 60. letech 20. století. Offshore společnosti jsou takové společnosti, které vykonávají svou činnost v jiném státě, než ve kterém jsou založeny (Klimešová, 2018).

Definic daňových rájů je mnoho, avšak všechny mají společný znak, kterým je nízké zdanění. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) stanovila faktory, dle kterých se identifikují daňové ráje.

Klíčové faktory v identifikaci daňových rájů jsou dle OECD (1998) následující:

- ❖ žádné nebo minimální daně,
- ❖ nedostatek efektivní výměny informací,
- ❖ nedostatek transparentnosti,
- ❖ neexistence požadavků k činnosti prováděné na území státu.

Z výše uvedeného vyplývá, že daňové ráje cíleně vytvářejí ideální daňové podmínky záměrně a k daňovým únikům lákají. Nesdělují informace úřadům, neporušují bankovní tajemství a chrání finanční toky prostředků a majetku. Cílem daňových rájů je zvýšení příjmů do státních rozpočtů. Sídlo společnosti v jednom z daňových rájů je zpoplatněno a země tak mají jistý příjem poplatků, jelikož zájemců je stále mnoho.

Daňové ráje jsou využívány nejen k daňovým únikům, ale často také legalizují výnosy z nezákonné činnosti a napomáhají k páchání trestných činů po celém světě.

V roce 2021 podpořila skupina států G20 rámcové změny pro mezinárodní zdanění, které by mělo být účinné již od roku 2023. Změny obsahují nová pravidla pro přesun zdaňovacích práv a dále přinášejí globální minimální efektivní daň ve výši 15 %. Globální minimální daň bude určena pro společnosti s obratem přesahujícím 750 milionů EUR. Výjimku by měly mít některé penzijní a investiční fondy (Baňka, 2021).

Pro potřeby této diplomové práce jsou níže charakterizovány 3 daňové ráje. Pro absolutní porovnání vybraných daňových rájů je zkonstruován výpočet daňové povinnosti fiktivní společnosti. Na příkladu je demonstrována výše zdanění dle vybraného daňového ráje.

Příklad je koncipován pro zjednodušení následovně: zisk společnosti vznikl za předpokladu, že všechny náklady jsou daňově uznatelné a společnost využívá všechny způsoby legální daňové optimalizace a daňový základ nelze snížit. Pro rychlé srovnání jsou u příkladu veškeré údaje uváděny v EUR.

Společnost má za rok 2021 tržby ve výši 156 tis. EUR. Její náklady jsou ve výši 124 tis. EUR. Zisk před zdaněním za rok 2021 je 32 tis. EUR. V České republice je daň z příjmů právnických osob 19 % a daňová povinnost společnosti je tak ve výši **6 080 EUR**. V následujících podkapitolách bude vypočtena daňová povinnost společnosti za předpokladu, že bude mít sídlo v některém z daňových rájů.

7.1 Kypr

Kypr je nejoblíbenějším daňovým rájem subjektů z České republiky. Polovina společností, které byly založeny v daňových rájích, sídlí právě na Kypru. Mezi jeho největší výhodu patří smlouva o zamezení dvojího zdanění s Českou republikou. Nevýhodou je nestabilní bankovní sektor a nedůvěra v oblast.

Pro zdanění na Kypru je klíčové, zda je subjekt daňovým rezidentem či nerezidentem. Daňovým rezidentem je fyzická osoba, která na Kypru pobývala více než 183 dní v roce nebo právnická osoba, která má řízení a kontrolu na Kypru. Rezidenti zdaňují veškeré příjmy a nerezidenti zdaňují pouze příjmy dosažené na Kypru. Daň z příjmů fyzických osob je odstupňována dle výše příjmů poplatníka. Dividendy vyplácené nerezidentům nepodléhají dani. U právnické osoby činí sazba daně 12,5 % (EY.com, 2021).

Nová legislativa Evropské unie v roce 2021 požaduje rejstřík skutečných majitelů společností se sídlem na Kypru. Detaily o společnostech budou zveřejněny v rejstříku, ke kterému budou mít přístup pouze příslušné orgány a nikoliv veřejnost (Štuková, 2021).

Za předpokladu, že fiktivní společnost má sídlo na Kypru, bude její daňová povinnost nižší než v České republice. Daň z příjmů právnických osob na Kypru podléhá 12,5 %. Zisk společnosti je ve výši 32 tis. EUR a její daňová povinnost v případě změny sídla na Kypr činí **4 000 EUR**.

7.2 Lucembursko

Lucembursko je jedním z daňových rájů v Evropě a sídlí v něm až 55 tisíc krycích společností, které umožňují svým majitelům anonymní vlastnictví nebo vyhýbání se

daním. Takové společnosti byly založeny miliardáři a vrcholnými politiky. Je vhodné pro založení a správu investičního fondu. Dle komise pro reformu mezinárodního korporátního zdanění je Lucembursko jedno z deseti nejhorších daňových rájů.

V roce 2014 se provalily obrovské daňové úniky v kauze LuxLeaks. V tomto finančním skandálu bylo zapojeno přes 300 mezinárodních firem, které přesouvaly své zisky přes Lucembursko za účelem snížení daní. V některých případech byla daňová sazba pod 1 %. Žádná zapojená společnost však nebyla nijak potrestána nebo odsouzena, zatímco „whistleblower“ Antoine Deltour byl odsouzen k peněžnímu trestu a k trestu odnětí svobody (Deloitte, 2022a)

Lucembursko má vysoce stabilní právní prostředí a je hojně využíváno jako sídlo holdingových společností. Výhodou je úzký vztah s Evropskou unií a dohody o zamezení dvojího zdanění. Sazba daně z příjmů právnických osob je 17 % pro společnosti, jejichž příjem přesahuje 200 000 EUR. Pokud příjem nepřekročí 175 000 EUR je sazba daně stanovena na 15 %. Společnosti mohou získat výjimku při zdanění dividend a při rozdělování zisku. Tato výjimka osvobozuje akcionáře společnosti od daně z přijatých dividend a potenciálních kapitálových zisků plynoucích z prodeje dividend, je to tzv. „*participation exemption*“ (EY.com, 2021; Deloitte, 2022a).

Fiktivní společnost přesune své sídlo do Lucemburska a její zisky budou podléhat 15 % sazbě daně. Ze zisku ve výši 32 tis. EUR bude tedy daňová povinnost ve výši **4 800 EUR**. Jestliže by společnost založila v rámci skupiny další společnost, její příjmy z Česka by tak díky *participation exemption* byly osvobozeny a daň by byla **nulová**.

7.3 Švýcarsko

Švýcarsko patří k jednomu z velmi oblíbených evropských daňových rájů. Není klasickým daňovým rájem, který by poskytoval své výhody všem automaticky. Americký prezident Joe Biden označil Švýcarsko za daňový ráj srovnatelný s Bermudami nebo Kajmanskými ostrovy. Jeho předností je bankovníctví a omezené podmínky poskytování dat a informací úřadům. V roce 2017 přidala Evropská unie Švýcarsko na svůj seznam daňových rájů. Bylo zjištěno, že Švýcarsko povzbuzovalo společnosti, aby uměle účtovaly o svém zisku dosaženém v zahraničí právě ve Švýcarsku. V roce 2019 však byly zrušeny veškeré zvláštní režimy daně z příjmů právnických osob a od té doby Švýcarsko

plně dodržuje mezinárodní daňové standardy a bylo vyškrtáno ze seznamu daňových rájů (EY.com, 2021; Zulauf, 2021).

Švýcarští státní příslušníci a cizinci musí platit švýcarské daně, které mají nižší sazby. Švýcarská vláda stanovuje základní úroveň daně z příjmů, a to ve výši 8,5 %. Efektivní daňová zátěž je však díky odečitatelným položkám a osvobozením na úrovni 7,8 %. Jednotlivé kantony si mohou určovat daňové sazby samy, a je tak zajištěna přirozená konkurenceschopnost daňové sazby. Určité části země tak fungují více jako daňový ráj než jiné (Maunder, 2021). Při kombinaci federální a komunální sazby daně se celkové zdanění pohybuje mezi 12 – 24 % (Deloitte, 2022b).

Ve Švýcarsku je také možné využít osvobození od daně akcionářů, tzv. „*participation exemption*“. Jestliže vlastní švýcarská alespoň 10 % kapitálu společnosti, je při převodu dividend poskytnuto osvobození od této daně. Osvobození je poskytnuto i v případě, kdy podíl na společnosti přesahuje 1 milion CHF (Deloitte, 2022b).

Při zdanění zisků fiktivní společnosti ve Švýcarsku záleží na volbě kantonu. Při výběru kantonu s nejnižší sazbou daně, bude výsledná daňová povinnost společnosti ve výši **3 840 EUR**. Společnost však může zvolit kanton, který má sazby daní v horním intervalu, což by znamenalo mnohem vyšší daňovou povinnost. V případě splnění podmínek spojené společnosti lze daň zcela osvobodit a daňová povinnost bude **nulová**.

7.4 Zhodnocení

Daňové ráje mají ze svého statusu výhody, ale i nevýhody. Mezi výhody patří zajisté vysoké postavení mezi nejbohatšími státy světa. Tímto postavením pak ráje přitahují více k jejich využívání. Nevýhodou může být nutnost najít jiné alternativní příjmy do státního rozpočtu. Příkladem může být zavedení určitých poplatků nebo hazardu. Přesun zisků ovlivní i státy, ze kterých jsou tyto zisky přesouvány, jelikož přicházejí o příjmy do státního rozpočtu.

Daňové ráje jsou vhodné pro holdingové společnosti, jelikož umožňují skrytí skutečného vlastníka. Společnosti však musí velmi dobře zvážit, jestli využívat daňový ráj ke své daňové optimalizaci, a hlavně jaký využívat. Při nesplnění podmínek pro vznik osvobození může být daňová povinnost společnosti vyšší než v původní zemi, ze které společnost své zisky přesouvá. Je tedy nutné zvážit všechny možnosti výjimek a osvobození v daném daňovém ráji.

Na začátku kapitoly byl představen fiktivní příklad, který měl za cíl ukázat rozdíly ve zdanění daňových rájů v absolutních hodnotách. V České republice by společnost odvedla na daních 6 080 EUR, na Kypru 4 000 EUR, v Lucembursku 4 800 EUR nebo 0 EUR a ve Švýcarsku 0 EUR, 3 840 EUR nebo více (dle volby kantonu). Celková daň je tedy mnohem nižší než v České republice. U Švýcarska velmi záleží na volbě kantonu a zda by společnost splnila podmínky k osvobození daně. Celková daňová povinnost společnosti ve Švýcarsku by totiž mohla být mnohem vyšší, než je v České republice. Společnost však musí započítat náklady spojené s administrativou, poplatky a možné zpětné doměření daně při prokázání úmyslného daňového úniku.

Závěr

Daňová optimalizace může být nástrojem ke snížení daňové povinnosti poplatníka, nebo může být počátkem zahájení trestního stíhání. Cílem této diplomové práce bylo vyhodnocení možnosti vhodné daňové optimalizace. Pro naplnění cíle byl představen daňový systém České republiky včetně jednotlivých daní a byly charakterizovány nejčastěji využívané metody daňové optimalizace přímých daní.

Proces daňové optimalizace by měl probíhat celoročně, pouze tak lze plně využít potenciál všech možných způsobů ke snížení daňové povinnosti. V této diplomové práci autorka popsala nejvíce využívané metody daňové optimalizace, mezi které patří např. slevy na dani a daňová zvýhodnění, odpisy, zaměstnanecké benefity nebo daňová ztráta.

Slevy na dani pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob uplatňuje každý poplatník daně z příjmů. Nárok na tuto slevu vzniká všem zaměstnancům, OSVČ, pracujícím studentům, ženám na mateřské a rodičovské dovolené, které si přivydělávají, nebo pracujícím důchodcům. Další snížení daňové povinnosti zajistí i daňová zvýhodnění na vyživované dítě. Slevu na dani mohou využít i zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Stát takto motivuje společnosti k lepší zaměstnanosti znevýhodněných osob.

S daňovou optimalizací úzce souvisí i daňově uznatelné náklady. Takové náklady musí být vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Často dochází ke zneužívání a základ daně je neprávem snížen. Správce daně však při prokázání daň zpětně doměří. Výčet všech daňově uznatelných nákladů je velmi dlouhý a v této diplomové práci byly charakterizovány jen ty nejčastěji používané.

Při vhodně zvolené metodě odpisování můžou právě odpisy sloužit k efektivní daňové optimalizaci. Poplatník si může vybrat, zda chce majetek odpisovat rovnoměrně, anebo zrychleně. Zrychlená metoda umožní na počátku odpisování uplatnění vyšších odpisů, které se pozvolna snižují. To je velká výhoda, v případě že poplatník potřebuje snížit daň o vyšší částku hned v počátku odpisování majetku.

Hojně využívaným způsobem daňové optimalizace je zavedení zaměstnaneckých benefitů ve společnosti. Většina benefitů je pro zaměstnavatele daňově uznatelným nákladem a najdou se i takové benefity, které nepodléhají zdanění u zaměstnance. Mezi

takové patří poskytování stravenek. Stravenky jsou v České republice velmi využívaným benefitem a dle průzkumů je dostává přes 1,5 milionu zaměstnanců.

Řada poplatníků využívá ke snížení daně nelegální způsoby a v těchto případech se jedná o daňové úniky. Hojně využívaným únikem je švarcsystém, který byl detailně popsán v kapitole 5. Dalším únikem je využívání fiktivních dokladů, pomocí kterých společnosti uměle navyšují své náklady a snižují tak základ daně. Eventuálně může vzniknout nadměrný odpočet na DPH. Daňovými úniky se zabývá i trestní právo daňové, kterému byla pozornost věnována v celé kapitole 6.

Jak už bylo v práci řečeno, mezi daňovou optimalizací a daňovým únikem je velmi tenká hranice. Pro společnost může být snadné dostat se rychle za hranu zákona. Práce řešila 4 daňové judikáty, které se zabývaly daňovými úniky. Byly zvoleny 2 druhy úniků a v každém případě Nejvyšší správní soud rozhodl odlišně. Všechny rozhodnutí soudu byly zhodnoceny autorkou. Pouze v jednom z případů se autorka s rozsudkem Nejvyššího správního soudu neztotožnila.

Poslední částí, kterou se práce zabývala, byla problematika daňových rájů. Daňové ráje jsou častým způsobem k daňovým únikům v zahraničí. Daňové ráje z tohoto statusu čerpají řadu výhod, ale i nevýhod. Je nutné eliminaci příjmů do státního rozpočtu nahradit jiným způsobem. Využívání daňových rájů ovlivňuje i země, ze kterých jsou zisky přesouvány.

Byly představeny 3 daňové ráje – Kypr, Lucembursko a Švýcarsko a rozdíly míry zdanění byly ukázány na fiktivním příkladu. Pro společnost je velkým rozhodnutím, zda využívat daňové ráje, jelikož je tento způsob optimalizace veřejně známý a je na něj nahlíženo spíše negativně. Správci daně jsou obezřetní a veškeré podezřelé přesuny sledují a vyžadují dostatečné vysvětlení. Vzhledem k poměrně velké administrativní náročnosti a možných poplatků spojených s využíváním daňového ráje, využívají daňové ráje zejména velké nadnárodní společnosti.

Závěrem lze říci, že existuje mnoho způsobů a možností, jak můžou poplatníci optimalizovat svoji daňovou povinnost v mezích zákona. Autorka doporučuje poplatníkům, kteří chtějí legálně optimalizovat svoji daňovou povinnost, vyhledat pomoc odborníka, a to daňového poradce, který může poskytnout odborný názor na konkrétní problematiku a může pomoci předejít případnému problému s finančním úřadem.

Seznam použitých zdrojů

- Baňka, V. (2021). *Změny v mezinárodním zdanění zřejmě už od roku 2023*. KPMG. <https://danovky.cz/cs/zmeny-v-mezinarodnim-zdaneni-zrejme-uz-od-roku-2023>
- Bonaventura, J. (2021). *Daňová optimalizace*. Bredford Consulting. <https://www.bredford.cz/danova-optimalizace>
- Buřinská, B. (2012). *Část výplaty bokem na ruku. Proč se černé peníze nevyplatí*. Peníze.cz. <https://www.penize.cz/mzda-a-plat/238548-cast-vyplaty-bokem-na-ruku-proc-se-cerne-penize-nevyplati>
- Business Info. (2022). *Solidární daň pro bohaté je zrušena: Kdo zaplatí méně a kdo si pohorší?* BusinessInfo.cz. <https://www.businessinfo.cz/clanky/solidarni-dan-pro-bohate-je-zrusena-kdo-zaplati-mene-a-kdo-si-pohorsi/>
- Deloitte. (2022a). *Luxembourg Highlights 2022*. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-luxembourghighlights-2022.pdf>
- Deloitte. (2022b). *Switzerland Highlights 2022*. Deloitte. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-switzerlandhighlights-2022.pdf>
- Děrgel, M. (2018). *Při uplatnění daňové ztráty nestačí jen hlídat pět let*. Portál Pohoda. <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/dan-z-prijmu/pri-uplatneni-danove-ztraty-nestaci-hlidat-pet-let/>
- Dvořáková, V. (2018). *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2018*. Wolters Kluwer.
- Euro.cz. (2016). *Soud snížil tresty za daňové úniky v kauze Central Group*. Euro.cz. <https://www.euro.cz/byznys/soud-snizil-tresty-za-danove-uniky-v-kauze-central-group-1310733>
- EY.com. (2021). *Worldwide Corporate Tax Guide 2021*. EY.com. https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/tax/tax-guides/2021/ey-worldwide-corporate-taxguid-05oct2021.pdf#page=440?download
- Finanční správa. (2020). *Daň z nabytí nemovitých věcí*. Finanční správa. <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-nabyti-nemovitych-veci>
- Finanční správa. (2020b). *Informace k dani z nemovitých věcí na rok 2022*. Finanční správa. <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-nemovitych-veci/informace-stanoviska-a-sdeleni/2022/informace-k-dani-z-nemovitych-veci-na>
- Finanční správa. (2022a). *Informace k podání daňového přiznání k dani silniční za rok 2021*. Finanční správa. <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-nabyti-nemovitych-veci>
- Gabriel, J. (2021). *Švarcsystém je stále nelegální*. Epravo.cz. <https://www.epravo.cz/top/clanky/svarcsystem-je-stale-nelegalni-112926.html>
- Generální finanční ředitelství. (2015). *Pokyn GFR D-22*. Finanční správa. https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-zakony/Pokyn_GFR_D-22.pdf

- Grulich, A. (2014). *Komentář: Zásada subsidiarity trestní represe*. Právní prostor. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/komentar-zasada-subsidiarity-trestni-represe>
- Havelková, E. (2021). *Kam směřují zaměstnanecké benefity v roce 2021 a jaké je jejich daňové hledisko*. Money S3. <https://money.cz/novinky-a-tipy/mzdy-a-personalistika/kam-smeruji-zamestnanecke-benefity-v-roce-2021-a-jake-je-jejich-danove-hledisko/>
- Hnátek, M. (2019). *Daňové tipy pro společnosti s ručením omezením*. GRADA.
- Hnátek, M. (2022a). *Daňové a nedaňové náklady*. GRADA.
- Hnátek, M. (2022b). *Zcela legální daňové triky: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory*. GRADA.
- Jelínek, J. (2019). *Trestní právo hmotné*. LEGES.
- Kandlerová, K. (2013). *Co je a není švarcsystém*. Portál Pohoda. <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/mzdy-a-prace/co-je-a-neni-svarcsystem/>
- Klímešová, L. (2018). *Daňová optimalizace*. Ústav práva a právní vědy.
- Kočí, P. (2014). *Švarcsystém vs. Outsourcing*. MKA Nosko. <https://www.mka-nosko.cz/posts/svarcsystem-vs-outsourcing/>
- Králová, K. (2017). *Švarc systém*. Právní prostor. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/svarc-system>
- Lichnovský, O. (2020). *Trestní právo daňové*. C. H. Beck.
- Lojda, J. (2014). *Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby*. Eprávo.cz. <https://www.epravo.cz/top/clanky/zkraceni-dane-poplatku-a-podobne-povinne-platby-240-tz-93764.html>
- Macháček, I. (2019a). *Daň z příjmů právnických osob: praktické možnosti její optimalizace*. ANAG.
- Macháček, I. (2019b). *Zaměstnanecké benefity a daně*. Wolters Kluwer.
- Maisner, M., & Černý, M. (2012). *Právní aspekty outsourcingu*. Wolters kluwer.
- Maunder, S. (2021). *Why is Switzerland considered a tax haven?* Expatica. <https://www.expatica.com/ch/finance/taxes/switzerland-tax-haven-1101617/>
- Ministerstvo financí. (2020). *Studijní text ke zvláštní části úřednické zkoušky pro obor státní služby*. Úřednická zkouška. <https://www.mvcr.cz/sluzba/clanek/zkusebni-otazky-a-odborna-literatura.aspx>
- Nejvyšší správní soud. (2013). *Daň z příjmů: poplatek za zprostředkování; uznatelnost výdaje*. Sbírka rozhodnutí nejvyššího správního soudu. <https://sbirka.nssoud.cz/cz/dan-z-prijmu-poplatek-za-zprostredkovani-uznatelnost-vydaje.p2986.html>
- OECD. (1998). *Harmful tax competition*. Organisation for economic co-operation and development. <https://www.oecd.org/ctp/harmful/1904176.pdf>
- Pelc, V. (2011). *Zaměstnanecké benefity v roce 2011*. Leges.
- Pelc, V., & Pelech P. (2020). *Daň z příjmů s komentářem*. Anag.

- Pokorná, L. (2021). *Cena obvyklá: Jaká jsou její úskalí a kde najdeme její úpravu?* Podnikatel.cz. <https://www.podnikatel.cz/clanky/cena-obvykla-jaka-jsou-jeji-uskali-a-kde-najdeme-jeji-upravu/>
- ProByznys.info. (2014). *Snižovat si daně fiktivními fakturami je špatný nápad. Může vést do vězení.* Hospodářské noviny. <https://byznys.hn.cz/finance-dane/c1-63272790-snizovat-si-dane-fiktivnimi-fakturami-je-spatny-napad-muze-vest-do-vezeni>
- Pulgret, L., & Šlemr, D. (2020). *Zvláštní ustanovení o účinné lítosti ve vztahu k trestnému činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby.* Právní prostor. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/financni-pravo/zvlastni-ustanoveni-o-ucinne-litosti-ve-vztahu-k-trestnemu-cinu-neodvedeni-dane-pojistneho-na-socialni-zabezpeceni-podobne-povinne-platby>
- Rindová, I., & Rohlíková, J. (2022). *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce 2022.* Anag.
- Šaríková, M. (2021). *Švarcsystém: jak funguje nelegální zaměstnání na živnosták v ČR?* Měšec.cz. <https://www.mesec.cz/clanky/svarcsystem/>
- Ščerba, F. (2020). *Trestní zákoník komentář.* C. H. Beck.
- Široký, J. (2008). *Daňové teorie s praktickou aplikací.* C. H. Beck.
- Široký, J. (2016). *Základy daňové teorie s praktickými příklady.* Wolters Kluwer.
- Široký, J. (2018). *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru.* Leges.
- Šoula, M. (2019). *Doměření a doplacení daně či jiné podobné platby jako zánik trestní odpovědnosti?* Epravo.cz. <https://www.epravo.cz/top/clanky/domereni-a-doplaceni-dane-ci-jine-podobne-platby-jako-zanik-trestni-odpovednosti-109157.html>
- Štětka, J. (2011). *Miroslav Švarc: Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě.* Ekonom. <https://ekonom.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>
- Štuková, K. (2021). *Daňový ráj končí. Kypr zveřejní, komu patří firmy na ostrově.* Seznam Zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/danovy-raj-konci-kypr-zverejni-komu-patri-firmy-na-ostrove-145609>
- Trubač, O. (2010). *Trestní právo daňové.* Epravo.cz. <https://www.epravo.cz/top/clanky/trestni-pravo-danove-60585.html>
- Vančurová, A., Láchová, L., & Zídková, H. (2020). *Daňový systém 2020.* Wolters Kluwer.
- Vychopeň, J. (2018). *Meritum daní z příjmů 2018.* Wolters Kluwer.
- Weiss, T. (2022). *Vláda zrušila úplné zrušení EET od příštího roku.* Ministerstvo financí ČR. <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/vlada-schvalila-uplne-zruseni-eet-od-pri-46800>
- Zulauf, R. (2021). *Switzerland is no tax haven but may be a tax paradise.* International Tax Review. <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1s660fkgp88x8/switzerland-is-no-tax-haven-but-may-be-a-39tax-paradise39>

Legislativa

Rozsudek sp. zn. 5 Tdo 334/2017

Rozsudek sp. zn. 2 Ads 25/2018-28

Rozsudek sp. zn. 5 Ads 208/2019–33

Rozsudek sp. zn. 5 Afs 143/2006-72

Rozsudek sp. zn. 7 Afs 72/2008-97

Rozsudek sp. zn.1 Afs 110/2021–78

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, v platném znění

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, v platném znění

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, v platném znění

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, v platném znění

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v platném znění

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, v platném znění

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění

Zákon č. 583/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, v platném znění

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění

Seznam tabulek

Tabulka 1: Lhůty pro doměření daně správcem.....	23
Tabulka 2: Odpisové skupiny a doba odpisování	30
Tabulka 3: Roční odpisové sazby pro rovnoměrné odpisování	30
Tabulka 4: Koefficienty pro zrychlené odpisování	31

Seznam obrázků

Obrázek 1: Převod pohledávek do základu daně	33
--	----

Seznam použitých zkratk a značek

DPH	Daň z přidané hodnoty
DZD	Dílčí základ daně
GFŘ	Generální finanční ředitelství
KS	Krajský soud
NSS	Nejvyšší správní soud
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
TZ	Trestní zákoník
ÚS	Ústavní soud
ZDP	Zákon o daních z příjmů

Abstrakt

Skybová, E. (2022). *Daňová optimalizace a daňové úniky v oblasti přímých daní v České republice* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: daňová optimalizace, daňový únik, přímá daň, daňový ráj

Diplomová práce je zaměřena na daňovou optimalizaci přímých daní a na daňové úniky. Práce představuje daňový systém České republiky s důrazem na přímé daně. Cílem diplomové práce je vyhodnocení možnosti vhodné daňové optimalizace a vybraných příkladů daňových judikátů týkajících se daňových úniků v kontextu přímé daně. Teoretický základ pro tuto problematiku je vytvořený na základě literární rešerše odborných zdrojů. Rozdíly mezi daňovou optimalizací a daňovými úniky jsou v práci demonstrovány na vybraných judikátech, které jsou autorkou detailně analyzovány a ukazují rozdílné nahlížení soudů na individuální případy. Po analýze judikatur následuje část věnována daňovým rájům, které jsou využívány jako častý způsob daňových úniků do zahraničí. Jsou vybrány 3 daňové ráje a je zkonstruován fiktivní příklad, který ukazuje rozdíly ve zdanění v absolutní hodnotě. V závěru práce jsou zhodnoceny zjištěné poznatky a jsou uvedeny nejčastěji využívané možnosti daňové optimalizace.

Abstract

Skybová, E. (2022). *Tax avoidance and tax evasion in the field of direct taxes in the Czech Republic* [Master's Thesis, University of West Bohemia].

Key words: tax optimization, tax evasion, direct tax, tax haven

The diploma thesis is focused on tax avoidance and tax evasion in the field of direct taxes in the Czech Republic. The thesis presents the tax system of the Czech Republic with emphasis on direct taxes. The aim of the diploma thesis is to evaluate the possibility of appropriate tax avoidance and selected examples of tax judgments concerning tax evasion in the context of direct tax. The theoretical basis for this issue is created on the basis of a literary search of professional sources and an analysis of selected case law of the Czech Republic. The differences between tax optimization and tax evasion are demonstrated in selected law cases, which are analyzed and show different views of courts on individual cases. The analysis of law cases is followed by a section devoted to tax havens, as a frequent method of tax evasion abroad. 3 tax havens are selected, and a fictitious example is constructed which shows the differences in tax havens in absolute value. The findings are evaluated and the most commonly used tax optimization options are listed.